

CONSUMERPRO

BOOSTING PROFESSIONALS
IN CONSUMER PROTECTION

Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2020 «σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών»

Θεωρητικό πλαίσιο

2022- 2023

Collective Redress - Cyprus
April 2023- version 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	6
1. Εισαγωγή: ορισμοί & σύντομη ιστορική αναφορά στη συλλογική προστασία των καταναλωτών	6
1.1. Ορισμοί	6
1.2. Ιστορική αναφορά στη συλλογική προστασία των καταναλωτών	7
1.3. Πώς αλληλοεπιδρά η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές της ΕΕ με τους υφιστάμενους εθνικούς μηχανισμούς συλλογικής έννομης προστασίας;.....	9
1.4. Η σημασία και η θέση της συλλογικής αγωγής ως σημαντικό εργαλείο της ΕΕ για την επιβολή του νόμου για τους καταναλωτές	10
2. Γιατί είναι σημαντικές οι συλλογικές αγωγές	11
2.1. Για τους καταναλωτές.....	11
2.2. Για τους δικαστές και το δικαστικό σώμα	11
2.3. Για τις επιχειρήσεις	12
3. Συλλογικές αγωγές: πεδίο εφαρμογής, είδος ζημιάς και επανορθωτικά μέτρα για τους καταναλωτές.....	12
3.1. Πεδίο εφαρμογής.....	12
3.2. Ζημιά και διαθέσιμα μέσα επανόρθωσης/αποκατάστασης	14
3.3. Πού μπορούν να ασκηθούν οι αντιπροσωπευτικές αγωγές;	15
4. Νομική υπόσταση: ποιος μπορεί να ξεκινήσει μια αντιπροσωπευτική αγωγή;.....	17
4.1. Ένα Ευρωπαϊκό μοντέλο βασισμένο σε αντιπροσωπευτικές οντότητες.....	17
4.2. Τι είναι ο «νομιμοποιούμενος φορέας» και ποιος μπορεί να υποβάλει αίτηση για αυτό το καθεστώς;.....	17
4.3. Νομιμοποιούμενοι φορείς για τους σκοπούς της άσκησης εγχώριων και διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών	18
4.4. Κριτήρια καθορισμού ενός νομιμοποιούμενου φορέα.....	18
4.5. Ποιες είναι οι συνέπειες καθορισμού μιας οντότητας ως νομιμοποιούμενου φορέα για αντιπροσωπευτικές αγωγές;	20
4.6. Είναι δημόσιες οι πληροφορίες σχετικά με τους νομιμοποιούμενους φορείς που μπορούν να καταχωρήσουν στο δικαστήριο μια αντιπροσωπευτική αγωγή;.....	21
4.7. Ασκείται έλεγχος και παρακολούθηση ενός νομιμοποιούμενου φορέα; Μπορούν να μεταβάλουν την ιδιότητά τους;	21
5. Ομάδες καταναλωτών που μπορούν να συμμετάσχουν στη συλλογική έννομη προστασία: πότε και πώς σχηματίζονται;	22
5.1 Ομάδες καταναλωτών για τους οποίους μπορούν να ασκηθούν συλλογικές αγωγές.....	22

5.2 Ρητή συγκατάθεση (opt-in) & Σιωπηρή συγκατάθεση (opt-out);.....	22
5.3. Ποιος αποφασίζει αν μια συλλογική αγωγή θα καταχωρηθεί στο πλαίσιο ρητής συγκατάθεσης του καταναλωτή ή σιωπηρής συγκατάθεσης;	23
5.4. Πότε ο καταναλωτής προβαίνει σε ρητή ή σιωπηρή συγκατάθεση;	25
6. Ενημέρωση καταναλωτών κατά την διάρκεια καταχώρησης μιας συλλογικής αγωγής	26
6.1. Ποιος θα πρέπει να ενημερώνει τους καταναλωτές και πότε οι καταναλωτές θα πρέπει να ενημερώνονται;.....	25
6.2. Πως θα πρέπει οι καταναλωτές να ενημερώνονται για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές που πρόκειται να καταχωρηθούν ή έχουν καταχωρηθεί στο δικαστήριο;	27
7. Παραδεκτό των αντιπροσωπευτικών αγωγών	28
7.1. Γιατί χρειάζονται οι απαιτήσεις παραδεκτού για τις συλλογικές προσφυγές;.....	28
7.2. Ποιες μπορεί να είναι οι απαιτήσεις για να μπορέσουν να προχωρήσουν οι αντιπροσωπευτικές αγωγές;.....	28
7.3. Ποιος είναι υπεύθυνος για την επανεξέταση των απαιτήσεων παραδεκτού;.....	29
8. Χρηματοδότηση και χορηγία για συλλογικές δράσεις.....	29
9. Φιλική επίλυση και συλλογικοί διακανονισμοί	31
9.1. Προηγούμενες διαβουλεύσεις για την επίτευξη φιλικών λύσεων.....	31
9.2. Διακανονισμοί αποκατάστασης και έλεγχος	32
10. Εκτέλεση τελικών δικαστικών αποφάσεων και εκκρεμών ποσών.....	33
11. Υποβολή διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών	34
11.1. Νομιμοποιούμενοι φορείς που υποβάλλουν κοινές αντιπροσωπευτικές αγωγές.....	34
11.2. Κανόνες που ισχύουν για συλλογικές αγωγές με βάση το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο	34
12. Επιπρόσθετες πηγές και αναφορές	35

Αγαπητοί αναγνώστες,

Το εγχειρίδιο αυτό είναι μέρος των εκπαιδευτικών εργαλείων, για το πρόγραμμα Consumer PRO, μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που στόχο έχει να εξοπλίσει καλύτερα τις Οργανώσεις/Ενώσεις/Συνδέσμους Καταναλωτών και άλλους φορείς που εμπλέκονται, στην προστασία των δικαιωμάτων των καταναλωτών, στην Κύπρο.

Ο σκοπός αυτού του εγχειρίδιου είναι να παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στους αναγνώστες σε σχέση με τις νομοθεσίες που αφορούν τα δικαιώματα των καταναλωτών και ιδίως αυτού της καταχώρησης αντιπροσωπευτικών/συλλογικών αγωγών από νομιμοποιούμενους φορείς προς όφελος των καταναλωτών. Το περιεχόμενο έχει σχεδιαστεί από εμπειρογνώμονες στα δικαιώματα των καταναλωτών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Προστασίας των Καταναλωτών (BEUC) σε συνεργασία με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Καταναλωτών (ΚΣΚ). Δίνει μια εικόνα της Ευρωπαϊκής και Εθνικής νομοθεσίας ως ισχύει. Στοχεύει να μας βοηθήσει:

- Να παρέχουμε επαρκή εκπαίδευση στους συμμετέχοντες.
- Να εντοπίζουμε εύκολα τις πληροφορίες που χρειαζόμαστε.
- Να βοηθήσουμε τους συμμετέχοντες στην κατανόηση του νομικού πλαισίου που διέπει τη νέα Οδηγία 2020/1828, σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/ΕΚ.
- Να ενημερώνουμε τις αρμόδιες αρχές και εμπλεκόμενους φορείς της χώρας μας, για τα δικαιώματα των καταναλωτών και τυχόν προβλήματα.

Αυτό το εγχειρίδιο έχει ως βάση του τη διαδικασία ενσωμάτωσης της νέας Οδηγίας 2020/1828 της ΕΕ σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/ΕΚ.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί τμήμα της εκπαίδευσης, που παρέχεται στο πρόγραμμα Consumer PRO, μαζί με άλλα παρόμοια εγχειρίδια, που είναι προσβάσιμα, [διαδικτυακά](#), αλληλοσυμπληρώνονται και αναλύουν τα πιο κάτω θέματα:

- Ψηφιακά δικαιώματα καταναλωτών,
- Γενικά δικαιώματα καταναλωτών.

Τα εγχειρίδια είναι διαθέσιμα στα αγγλικά, στα ελληνικά καθώς και σε πολλές άλλες επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τι είναι το Consumer PRO

Το **Consumer Pro** αποτελεί καινοτόμα πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που συντελείτε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Καταναλωτών και υλοποιείται από την BEUC. Βασικός σκοπός του αποτελεί η ενδυνάμωση των Ενώσεων, Οργανώσεων και Συνδέσμων Καταναλωτών καθώς και άλλων εμπλεκόμενων φορέων και αρμοδίων αρχών, μέσω ενός συνόλου διαδικτυακών συναντήσεων, όπου και ανταλλάσσονται απόψεις σε σχέση με το σύνολο των νομοθεσιών που αφορούν τα δικαιώματα των καταναλωτών.

Το πρόγραμμα καλύπτει τις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ισλανδία και τη Νορβηγία.

Περισσότερες πληροφορίες: info@consumer-pro.eu

Αυτό το υλικό έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος ConsumerPro, το οποίο είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υπό το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Καταναλωτών. Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δε συνιστά αποδοχή του περιεχομένου το οποίο εκφράζει τις απόψεις των συντακτών του. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση μπορεί να γίνει στις πληροφορίες που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΟΡΙΣΜΟΙ & ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

1.1. Ορισμοί

- Τι είναι οι «Αντιπροσωπευτικές αγωγές»;

«Αντιπροσωπευτικές αγωγές» είναι ένας γενικός όρος που αναφέρεται σε όλους τους τύπους διαδικαστικών μηχανισμών που επιτρέπουν σε ομάδες ατόμων να ενεργούν συλλογικά για να επιδιώξουν την παύση μιας παράνομης πρακτικής ή/και να επιδιώξουν μέτρα αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης, για τη συλλογική βλάβη που υπέστησαν. Από τη δεκαετία του 2010, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής της ΕΕ προτιμούν τον όρο «συλλογική έννομη προστασία» έναντι της έννοιας «ταξική δράση» με επίκεντρο τις ΗΠΑ. Ο στόχος ήταν να γίνει ξεκάθαρη διάκριση της ευρωπαϊκής προσέγγισης από το μοντέλο των Η.Π.Α, καθώς το τελευταίο έχει τύχει αρνητικής κριτικής.

Η συλλογική αγωγή των ΗΠΑ: ενεργεί όντως ως «τέρας του Φρανκενστάιν»;

Η ομαδική αγωγή των ΗΠΑ έχει μερικές φορές περιγραφεί ως «τέρας του Φρανκενστάιν», που θα οδηγούσε σε καταχρήσεις, όπως εκβιασμό και επιτόλαιες δικαστικές διαμάχες, και θα έθετε σε κίνδυνο τις αγορές και τις οικονομίες. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, οι υπερβολές της ομαδικής αγωγής των ΗΠΑ έχουν περιοριστεί. Όπως τόνισε ένας Αμερικανός μελετητής, «μεγάλο μέρος της διαμάχης ήταν εξαιρετικά συναισθηματικό και μεμονωμένες περιπτώσεις μετατράπηκαν σε κοσμικά ανέκδοτα».*

Το 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε ότι η πηγή του προβλήματος μπορεί να μην έγκειται στις ομαδικές αγωγές αυτές καθαυτές, αλλά σε ένα «τοξικό κοκτέιλ» που συνδυάζει ομαδικές αγωγές, τιμωρητικές αποζημιώσεις και τέλη έκτακτης ανάγκης, ως ορίζεται από την Αμερικάνικη νομοθεσία.

- “Αντιπροσωπευτικές αγωγές”, “Αντιπροσωπευτική δράση”, “Συλλογικές αγωγές” και άλλες ερμηνευτικές προσεγγίσεις.

Η Οδηγία (ΕΕ) 2020/1828 (η «οδηγία για την αντιπροσωπευτική δράση» ή «RAD») χρησιμοποιεί τον όρο «αντιπροσωπευτική δράση» για το είδος της συλλογικής έννομης προστασίας που απαιτεί η Οδηγία, με στόχο να διασφαλίσει ότι σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο υπάρχει στη διάθεση των καταναλωτών τουλάχιστον ένας διαδικαστικός μηχανισμός αντιπροσωπευτικής αγωγής για απαγορευτικά διατάγματα και για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης σε όλα τα κράτη μέλη. Η ύπαρξη τουλάχιστον ενός διαδικαστικού μηχανισμού αντιπροσωπευτικής αγωγής επιτυγχάνει την τόνωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, την ενδυνάμωση των καταναλωτών προκειμένου να ασκούν τα δικαιώματά τους, τη συμβολή στον δικαιότερο ανταγωνισμό και τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους εμπόρους που δραστηριοποιούνται στην εσωτερική αγορά. Σύμφωνα με την οδηγία, η αντιπροσωπευτική αγωγή είναι ένας από τους διαδικαστικούς μηχανισμούς για την παροχή συλλογικής

προσφυγής. Η νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία (ΕΚ)2020/1828 δίνει τη δυνατότητα σε οργανισμούς ή δημόσιους φορείς που έχουν οριστεί από κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να ζητούν απαγορευτικά διατάγματα ή μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης για λογαριασμό ομάδων καταναλωτών μέσω αντιπροσωπευτικών αγωγών (συμπεριλαμβανομένων διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών). Αυτό συνεπάγεται τη διεκδίκηση αποζημίωσης από εμπόρους που παραβιάζουν τα δικαιώματα των καταναλωτών σε τομείς όπως οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, τα ταξίδια και ο τουρισμός, η ενέργεια, η υγεία, οι τηλεπικοινωνίες και η προστασία δεδομένων, κατά περίπτωση και σύμφωνα με την ενωσιακή ή εθνική νομοθεσία.

Σε εθνικό επίπεδο, είναι αξιοσημείωτο ότι οι μηχανισμοί συλλογικής έννομης προστασίας μπορεί να έχουν διαφορετικές ονομασίες, όπως, για παράδειγμα, «ομαδική δράση» (στη Γαλλία), «συλλογική δράση» (στο Βέλγιο) ή «λαϊκή δράση» (στην Πορτογαλία).

1.2. Ιστορική αναφορά στη συλλογική προστασία των καταναλωτών

- Η παγκόσμια εξάπλωση των συλλογικών αγωγών

Σε αντίθεση με τη κοινή πεποίθηση, οι μηχανισμοί συλλογικής έννομης προστασίας δεν είναι ούτε πρόσφατοι ούτε προέρχονται από τις ΗΠΑ. Οι πρώιμες μορφές μηχανισμών συλλογικής έννομης προστασίας καταγράφονται και εντοπίζονται ιστορικά από τη Μεσαιωνική Αγγλία όπου και επέτρεψαν σε ομάδες αγροτών ή ατόμων που ανήκαν σε μια κοινότητα να δράσουν συλλογικά για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους. Οι σύγχρονες μορφές συλλογικής έννομης προστασίας αναπτύχθηκαν στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1960 και στη συνέχεια επεκτάθηκαν σε χώρες του κοινοδικαίου (π.χ. στην Αυστραλία και τον Καναδά τη δεκαετία του 1990). Αρκετά κύματα συλλογικής επανόρθωσης έφτασαν τελικά στις ακτές της Ευρώπης στις αρχές της δεκαετίας του 2000, του 2010 και του 2020.

Οι λόγοι που εξηγούν την εξάπλωση της συλλογικής έννομης προστασίας είναι πολλαπλοί, περίπλοκοι και συχνά προκύπτουν από εθνικές εκτιμήσεις. Σε ορισμένες χώρες, η υιοθέτηση μηχανισμών συλλογικής έννομης προστασίας των καταναλωτών ενθαρρύνθηκε από τα ίδια τα δικαστήρια και πυροδοτήθηκε από την προθυμία να επιλυθούν μαζικές αξιώσεις με οικονομικά αποδοτικό τρόπο και να βρεθούν πρακτικές λύσεις για την επίλυση περίπλοκων υποθέσεων που ενδεχομένως εμπλέκουν εκατοντάδες ενάγοντες. Σε άλλες χώρες, η υιοθέτηση μηχανισμών συλλογικής επανόρθωσης ήταν η συνέπεια του ολοένα αυξανόμενου αριθμού καταστάσεων μαζικής βλάβης και του γεγονότος ότι συχνά εξακολουθούσαν να λείπουν εργαλεία για την αποζημίωση των παραπονούμενων.

- Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

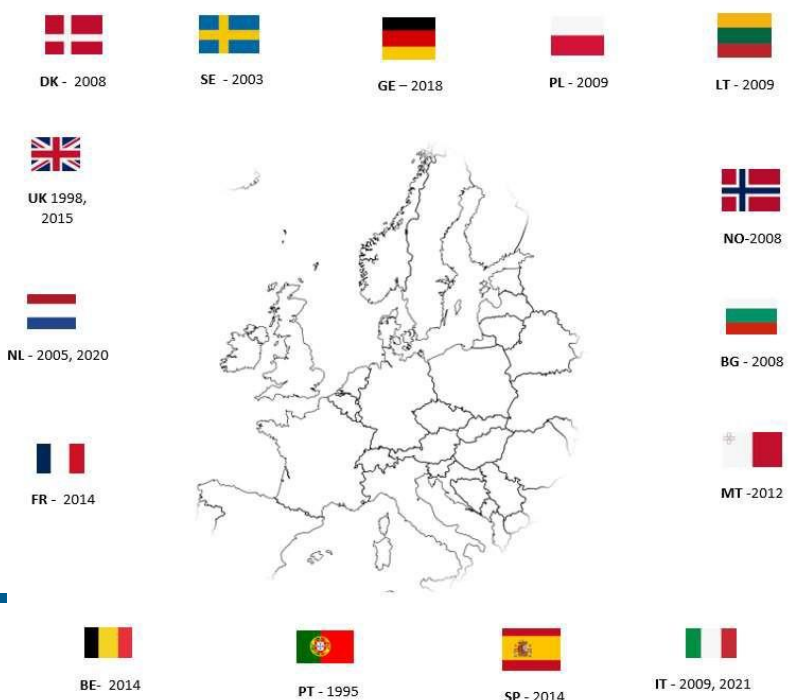
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο δρόμος προς τη συλλογική προσφυγή ήταν μακρύς και δαιδαλώδης. Οι ευρωπαίοι νομοθέτες προσπάθησαν να επιτύχουν μια ισορροπία μεταξύ, αφενός, της ανάγκης να

διασφαλιστεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε καταστάσεις κοινών συμφερόντων για όλα τα θιγόμενα άτομα και, αφετέρου, της προθυμίας εφαρμογής των επαρκών διασφαλίσεων για την αποφυγή αθέμιτων διαφορών. Το 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε σύσταση που καθορίζει έντεκα μη δεσμευτικές αρχές για συλλογική έννομη προστασία. Η σύσταση είχε σκοπό να ενεργοποιήσει τη νομοθετική διαδικασία σε εθνικό επίπεδο και να καθοδηγήσει τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή μηχανισμών συλλογικής ένδικης προστασίας στα εθνικά νομικά τους συστήματα. Τον Ιανουάριο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση που αξιολογεί τον αντίκτυπο της σύστασης του 2013 σε επίπεδο κρατών μελών. Μεταξύ άλλων, η έκθεση υπογράμμισε τη συνεχιζόμενη ποικιλομορφία στους μηχανισμούς συλλογικής έννομης προστασίας σε ολόκληρη την ΕΕ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημείωσε επίσης ότι οι μηχανισμοί συλλογικής έννομης προστασίας δεν ήταν ακόμη διαθέσιμοι σε πολλές χώρες. Την ίδια περίοδο, το Dieselgate (όπου ορισμένοι κατασκευαστές αυτοκινήτων εγκατέστησαν παράνομο λογισμικό ελέγχου των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στα αυτοκίνητά τους) έπληξε την Ευρώπη. Ενώ οι Αμερικανοί καταναλωτές έλαβαν αποζημίωση σε λίγους μόνο μήνες, οι περισσότεροι καταναλωτές της ΕΕ έμειναν με άδεια χέρια, μια κατάσταση που έγινε αισθητή ως «κρύο ντους» στην Ευρώπη μετά τα λόγια της πρώην Επιτρόπου Δικαιοσύνης της ΕΕ Βέρα Γιουρόβα. Το σκάνδαλο Dieselgate φανέρωσε τελικά την έλλειψη εργαλείων στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες για την εξασφάλιση αποζημίωσης για τους καταναλωτές σε καταστάσεις μαζικής βλάβης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2018 το λεγόμενο πακέτο «New Deal for Consumers». Αυτή η νομοθετική δέσμη περιλάμβανε δύο Οδηγίες. Μία από αυτές ήταν μια πρόταση οδηγίας σχετικά με αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών, η οποία αποσκοπούσε στην αξιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης «Οδηγίας περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών» ([οδηγία 2009/22/ΕΚ](#)). Στις 25 Νοεμβρίου 2020, η ΕΕ ενέκρινε τελικά την [Οδηγία 2020/1828 για αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών](#). Τα κράτη μέλη έχουν προθεσμία έως τον Δεκέμβριο του 2022 για να το μεταφέρουν στα εθνικά τους συστήματα. Οι κανόνες θα τεθούν σε εφαρμογή από τον Ιούνιο του 2023.

□ Σε επίπεδο κρατών μελών

Παράλληλα, από τις δεκαετίες 1990-2000 και όπως φαίνεται στον διπλανό χάρτη, πολλά κράτη μέλη έχουν επίσης υιοθετήσει μηχανισμούς συλλογικής προσφυγής σε εθνικό επίπεδο. Αυτοί οι μηχανισμοί διαφέρουν σημαντικά ως προς τον διαδικαστικό σχεδιασμό και το πεδίο εφαρμογής τους.

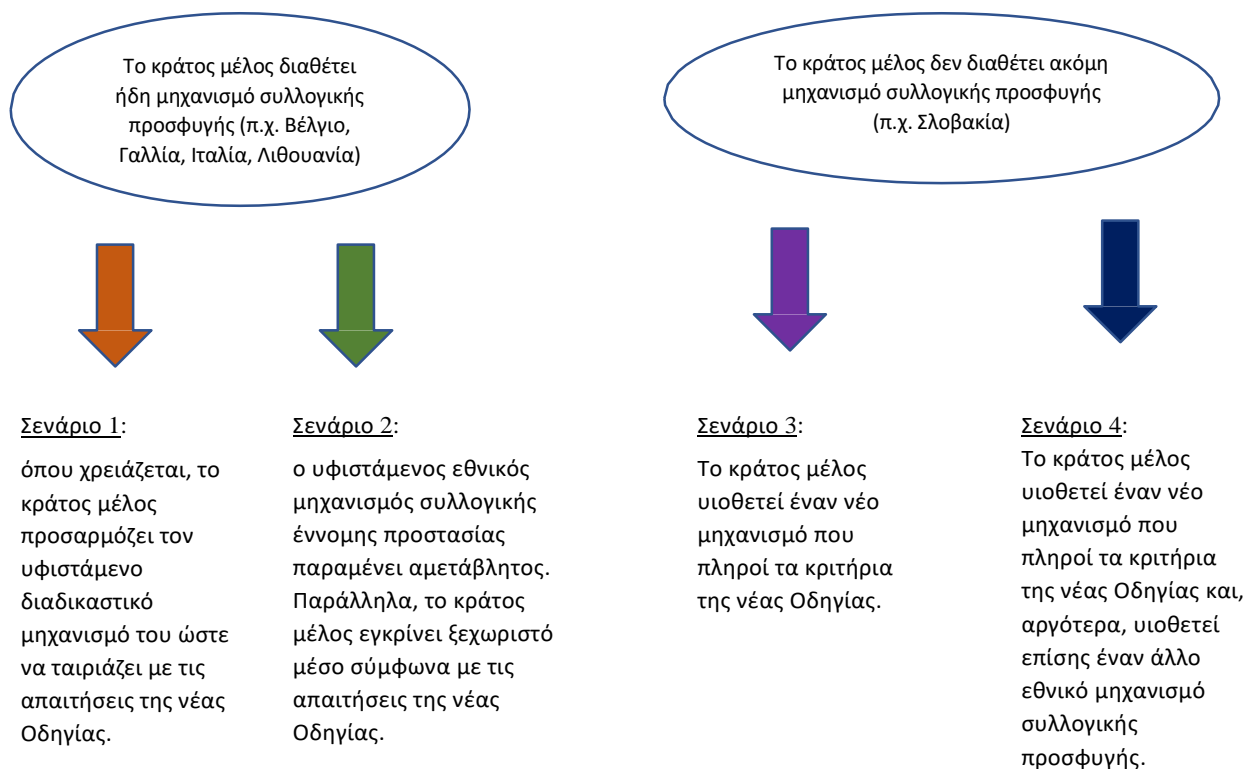

1.3. Πώς αλληλοεπιδρά η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές της ΕΕ με τους υφιστάμενους εθνικούς μηχανισμούς συλλογικής έννομης προστασίας;

Ο στόχος της οδηγίας για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές είναι να διασφαλίσει ότι όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν τουλάχιστον έναν αντιπροσωπευτικό μηχανισμό αγωγής που επιτρέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και τα μέτρα αποκατάστασης. Η οδηγία δεν σκοπεύει να αντικαταστήσει ούτε να εξαλείψει τους υφιστάμενους εθνικούς μηχανισμούς. Κατά τη μεταφορά της οδηγίας στα εθνικά τους συστήματα, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόσουν τους προϋπάρχοντες μηχανισμούς τους για να εξασφαλίσουν ότι συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της οδηγίας ή ενδέχεται να αποφασίσουν να δημιουργήσουν έναν νέο διαδικαστικό μηχανισμό, παράλληλα με τον ήδη υφιστάμενο. Επιπλέον, τα κράτη μέλη που δεν διαθέτουν μηχανισμό συλλογικής προσφυγής μπορούν στο μέλλον, να εφαρμόσουν έναν εθνικό μηχανισμό συλλογικής ένδικης προστασίας στηριζόμενο στο κείμενο της νέας οδηγίας, εάν το κρίνουν απαραίτητο.

Ο εθνικός δικαστικός μηχανισμός για αντιπροσωπευτικές αγωγές θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Οι νομιμοποιούμενοι φορείς θα μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των διαθέσιμων επιλογών (που ορίζονται βάσει της Οδηγίας ή ήδη υπάρχουν) για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών.

1.4. Η σημασία και η θέση της συλλογικής αγωγής ως σημαντικό εργαλείο της ΕΕ για την επιβολή του νόμου για τους καταναλωτές

Η συλλογική αγωγή αποτελεί ένα εκ των σημαντικότερων εργαλείων που εξυπηρετεί τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών, η οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τη δημόσια επιβολή από τις αρχές, την εξωδικαστική/εναλλακτική επίλυση διαφορών των καταναλωτών (ADR/ODR) και άλλες δικαστικές αγωγές. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ενδέχεται να υπάρχουν συνδέσεις μεταξύ των διαφόρων εθνικών μηχανισμών. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο και στη Δανία, ορισμένοι Διαμεσολαβητές έχουν το δικαίωμα να ασκούν αντιπροσωπευτικές αγωγές στα δικαστήρια για λογαριασμό των καταναλωτών.

Η ΕΡΓΑΛΕΙΟΘΗΚΗ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΕ			
Είδος επιβολής	Δημόσια επιβολή	Ιδιωτική επιβολή	εξωδικαστική/εναλλακτική επίλυση διαφορών
Νομοθεσία	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2017/2394, σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών και με την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004	Οδηγία 2020/1828, (σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές για την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών και για την κατάργηση της οδηγίας 2009/22/ΕΚ) Οδηγία 2009/22 (περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών – θα αντικατασταθεί από τη νέα Οδηγία τον Ιούνιο του 2023). Κανονισμός 861/2007 (για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών)	Οδηγία 2013/11 (Οδηγία για εναλλακτική επίλυση διαφορών (ADR)) Κανονισμός 524/2013 (Κανονισμός για εναλλακτική επίλυση διαφορών (ODR))
Εμπλεκόμενοι φορείς	Δημόσιες αρχές	Αρμόδιοι φορείς (όπως οργανώσεις καταναλωτών ή δημόσιοι φορείς κ.λπ.) που καταχωρούν αγωγές. Δικαστήρια ή διοικητικές αρχές που είναι αρμόδιες για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και το χειρισμό των αντιπροσωπευτικών αγωγών.	Διαμεσολαβητές ή/και φορείς ΕΕΔ ποικίλης φύσης

2. ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ

2.1. Για τους καταναλωτές

Μελέτες έχουν δείξει ότι οι καταναλωτές συνήθως αποφασίζουν να μην προβούν σε καμία νομική ενέργεια όταν πιστεύουν ότι αυτό θα έχει μεγάλη χρονική διάρκεια (41%), όταν τα σχετικά ποσά είναι πολύ μικρά (35%), όταν μια καταγγελία δεν θα οδηγήσει σε ικανοποιητική λύση (34%), ή όταν δεν γνωρίζουν πού και πώς να απευθύνουν το παράπονό τους (20,1%). Πολλοί καταναλωτές αποτρέπονται επίσης από το να αξιώσουν αποζημιώσεις και/ή να καταχωρήσουν νομικές αγωγές εναντίον μεγάλων εταιρειών ήτοι τραπεζικών ιδρυμάτων, αφού θεωρούν ότι δεν θα έχουν ορθή μεταχείριση. Με απλά λόγια, σε πολλές περιπτώσεις, οι καταναλωτές μπορεί να μην έχουν τα επαρκή κίνητρα για να υπερασπιστούν το δικαίωμά τους, καθώς αναμένουν ότι η έκβαση της δίκης θα είναι υπερβολικά απαιτητική και/ή χρονοβόρα, και τελικά δεν αξίζει τον κόπο. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κανείς δεν είναι πρόθυμος να ασκήσει αξίωση, επιτρέποντας σε ορισμένους εμπόρους να πραγματοποιήσουν σημαντικό παράνομο κέρδος. Ως εκ τούτου, οι μηχανισμοί συλλογικής προσφυγής διευκολύνουν την πρόσβαση των καταναλωτών στη δικαιοσύνη, τους δίνουν τη δυνατότητα να συγκεντρώνουν πληροφορίες και να καταβάλλουν μικρά δικαστικά ποσά.

2.2. Για τους δικαστές και το δικαστικό σώμα

Σε καταστάσεις μαζικής βλάβης, η αυξητική τάση παρόμοιων ατομικών αξιώσεων μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία ολόκληρου του δικαστικού συστήματος. Για παράδειγμα, στη Γερμανία, η υπόθεση της Deutsche Telekom συγκέντρωσε περισσότερους από 15.000 ενάγοντες που ενεργούσαν μεμονωμένα και περισσότερους από 700 συνηγόρους και κατέκλυσε το Πρωτοδικείο της Φρανκφούρτης. Στις ΗΠΑ, ένας δικαστής που συμμετείχε στη διαχείριση μιας ομαδικής αγωγής στη δεκαετία του 1970 υπολόγισε ότι για να εκδικάσει χωριστά και μεμονωμένα όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις θα απαιτούνταν περίπου 182 χρόνια. Οι επιζήμιες συνέπειες που συνδέονται με την αντιμετώπιση παρόμοιων αγωγών επικεντρώνονται γενικά στη συμφόρηση των δικαστηρίων και τη σπατάλη ανθρώπινων, υλικών και οικονομικών πόρων σε ήδη περιορισμένους προϋπολογισμούς.

(...) «Χρειάζεται λίγος μαθηματικός υπολογισμός για να καθοριστεί ότι αν κάθε μία από τις 1100 υποθέσεις εκδικαζόταν χωριστά για 38 ημέρες δίκης, ένας σημαντικός αριθμός των Επαρχιακών Δικαστών σε αυτή τη χώρα δεν θα μπορούσε να κάνει τίποτα για ένα χρόνο παρά να δικάσει υποθέσεις».)

Judge C.B. RUBIN, in In Re Richardson-Merrell, Inc., 624 F. Supp.1212, 17 September 1985

2.3. Για τις επιχειρήσεις

Σε αντίθεση με μια κοινή πεποίθηση, οι μηχανισμοί συλλογικής έννομης προστασίας μπορούν επίσης να είναι επωφελείς για τους εναγόμενους εμπόρους, καθώς αποφεύγουν τον πολλαπλασιασμό των μεμονωμένων αξιώσεων και τους επιτρέπουν να διευκρινίζουν ή να επιλύουν επίδικες καταστάσεις. Μια τέτοια συγκέντρωση αξιώσεων μπορεί να είναι επωφελής και μπορεί να τους βοηθήσει να εκπληρώσουν τις νομικές τους υποχρεώσεις που επιβάλλονται κυρίως από το εταιρικό δίκαιο (όπως, για παράδειγμα, η παροχή πληροφοριών στους μετόχους) ή να αποφευχθεί το πρόσθετο κόστος συντονισμού.

i

Ο συλλογικός διακανονισμός μαζικών αξιώσεων στην Ολλανδία: ένα εργαλείο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εμπόρων

Το 2005, οι Κάτω Χώρες υιοθέτησαν κανόνες για τον συλλογικό διακανονισμό μαζικών αξιώσεων ως πρακτική και επείγουσα λύση στην υπόθεση της diethylstilvesterol (DES). Μετά από μια απόφαση του 1992 όπου το Ανώτατο Δικαστήριο της Ολλανδίας έκρινε αλληλεγγύως και εις ολόκληρον υπεύθυνες ορισμένες φαρμακευτικές εταιρείες, όλοι οι μεμονωμένοι ενάγοντες έπρεπε να προχωρήσουν μεμονωμένα για να λάβουν αποζημίωση. Παράλληλα, οι έμποροι έπρεπε να αντιμετωπίσουν μεμονωμένα χιλιάδες μεμονωμένες απαιτήσεις. Αυτή η κατάσταση οδήγησε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τη βιομηχανία να ζητήσουν την εφαρμογή ενός νέου διαδικαστικού εργαλείου που συνδυάζει δικαιοσύνη και αποτελεσματικότητα. Η αποκαλούμενη διαδικασία «WCAM» («Wet Collectieve Afwikkeling Massaschade») επέτρεψε επομένως σε όλους τους ενάγοντες και τους εναγόμενους να διευθετήσουν όλες τις εκκρεμείς αξιώσεις μια για πάντα.

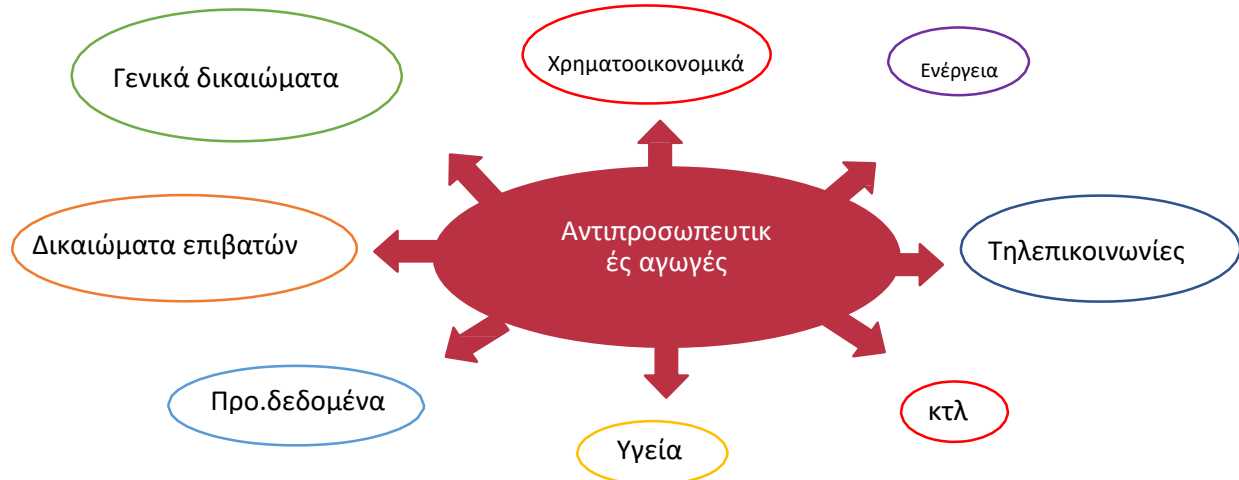
3. ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ: ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΕΙΔΟΣ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

3.1. Πεδίο εφαρμογής

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας για τις αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΕ καλύπτει τις σχέσεις μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών που ρυθμίζονται από το δίκαιο της Ένωσης που παρατίθεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας (άρθρο 2 RAD). Τα κράτη μέλη μπορούν, εάν το επιθυμούν, να καταστήσουν εφαρμοστέο τον μηχανισμό που θεσπίστηκε για τη μεταφορά της οδηγίας για την προστασία των δικαιωμάτων άλλων ομάδων εκτός των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων.

Οι αντιπροσωπευτικές αγωγές δεν περιορίζονται στο γενικό δίκαιο των καταναλωτών, αλλά μπορούν να κινηθούν για παραβιάσεις των κανόνων σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, συμπεριλαμβανομένων για παράδειγμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, της προστασίας δεδομένων, των ταξιδιών και του τουρισμού, της ενέργειας ή των τηλεπικοινωνιών κτλ. Κατά συνέπεια, δεν έχει σημασία αν οι καταναλωτές αναφέρονται ως «ταξιδιώτες», «χρήστες», «ιδιώτες επενδυτές», «ιδιώτες πελάτες», «υποκείμενα δεδομένων» κτλ. Όλες οι νομοθετικές πράξεις που καλύπτονται από την οδηγία παρατίθενται στο παράρτημα 1.

Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε αντιπροσωπευτικές αγωγές που ασκούνται κατά εμπόρων οι οποίοι παραβιάζουν τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου, όπως αναφέρονται στο παράρτημα Ι, συμπεριλαμβανομένων των εν λόγω διατάξεων όπως έχουν μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο, με αποτέλεσμα να προκύπτει ή να ενδέχεται να προκύψει ζημία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις του ενωσιακού δικαίου που αναφέρονται στο παράρτημα Ι. Εφαρμόζεται σε εγχώριες και διασυνοριακές παραβάσεις, συμπεριλαμβανομένων και των παραβάσεων που έπαυσαν προτού ασκηθεί ή ολοκληρωθεί η αντιπροσωπευτική αγωγή.

Η παρούσα οδηγία δεν επηρεάζει τους κανόνες δυνάμει του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου που θεσπίζουν συμβατικά ή εξωσυμβατικά μέσα έννομης προστασίας τα οποία τίθενται στη διάθεση των καταναλωτών για τις παραβάσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

Η παρούσα οδηγία ισχύει με την επιφύλαξη των κανόνων της Ένωσης περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ιδίως των κανόνων περί δικαιοδοσίας και περί αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και των κανόνων για τη νομοθεσία που ισχύει για τις συμβατικές και εξωσυμβατικές ενοχές.

Παράδειγμα: Σύμφωνα με το Παράρτημα 1...

- Όλες οι διατάξεις της Οδηγίας 2005/29 για τις ΑΕΠ καλύπτονται από το κείμενο της παρούσας οδηγίας
- Μόνο ορισμένες διατάξεις της Οδηγίας 2001/83 για τα φαρμακευτικά προϊόντα για ανθρώπινη χρήση καλύπτονται από την Οδηγία (συγκεκριμένα τα άρθρα 86-90, 98 και 100)

- Οι Αντιπροσωπευτικές αγωγές σε Εθνικό επίπεδο

Σε επίπεδο κρατών μελών, τα συλλογικά ένδικα μέσα μπορεί να είναι διαθέσιμα οριζόντια ή μόνο σε λίγους τομείς. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, είναι δυνατή η συλλογική έννομη προστασία στους τομείς της προστασίας των καταναλωτών, του ανταγωνισμού, της υγείας, των διακρίσεων και των περιβαλλοντικών θεμάτων, ενώ στο Βέλγιο μόνο οι αξιώσεις των καταναλωτών μπορούν να επιδιώκονται συλλογικά.

3.2. Ζημιά και διαθέσιμα μέσα επανόρθωσης/αποκατάστασης

Σύμφωνα με την οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές, μπορούν να ασκηθούν αντιπροσωπευτικές αγωγές τόσο για ασφαλιστικά μέτρα όσο και για μέτρα αποκατάστασης.

- Ενδέχεται να ζητηθούν ασφαλιστικά μέτρα ανεξάρτητα από το εάν οι μεμονωμένοι καταναλωτές έχουν υποστεί πραγματική απώλεια ή ζημιά. Δεν έχει σημασία αν ο έμπορος διέπραξε την πρακτική εκ προθέσεως ή από αμέλεια. Το ασφαλιστικό μέτρο μπορεί, για παράδειγμα, να απαιτεί από τους εμπόρους να αφαιρέσουν καταχρηστικούς όρους, να παράσχουν τις πληροφορίες που λείπουν ή να δημοσιοποιήσουν την απόφαση του δικαστηρίου ή της διοικητικής οντότητας. Οι μεμονωμένοι καταναλωτές που ζημιώνονται από την πρακτική που αποτελεί αντικείμενο του ασφαλιστικού μέτρου παραμένουν ελεύθεροι να ασκήσουν ατομικές αγωγές για επανορθωτικά μέτρα.
- Μπορούν να ζητηθούν επανορθωτικά μέτρα με τη μορφή αποζημίωσης, επισκευής, αντικατάστασης, μείωσης τιμής, επιστροφής του καταβληθέντος τιμήματος ή τερματισμό της σύμβασης, ανάλογα με την περίπτωση και όπως είναι διαθέσιμα σύμφωνα με το ενωσιακό ή εθνικό δίκαιο, ανάλογα με τις περιστάσεις της κάθε περίπτωσης.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές καλύπτει όχι μόνο τις συνεχιζόμενες παραβάσεις αλλά και εκείνες που έχουν παύσει πριν από την άσκηση ή την περάτωση της αντιπροσωπευτικής αγωγής (με την επιφύλαξη των προθεσμιών παραγραφής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο). Είναι σημαντικό ότι η κίνηση αντιπροσωπευτικής αγωγής για ασφαλιστικά μέτρα ή μέτρα αποκατάστασης έχει, υπό τις σχετικές προϋποθέσεις, αποτέλεσμα τη διακοπή των ισχυουσών προθεσμιών παραγραφής για τους καταναλωτές που αφορά η εν λόγω αγωγή.

Είναι εφικτή η καταχώρηση συλλογικών αγωγών αποκατάστασης για όλους τους τύπους ζημιών, συμπεριλαμβανομένων των υλικών και άυλων ζημιών; Η οδηγία σιωπά σχετικά με το είδος της ζημίας που καλύπτεται. Σε εθνικό επίπεδο, ορισμένα κράτη μέλη έχουν περιορίσει τη χρήση συλλογικών αγωγών επανόρθωσης σε ορισμένες βλάβες. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, οι αντιπροσωπευτικές αγωγές επανόρθωσης στον τομέα του δικαίου των καταναλωτών μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για την αναζήτηση αποζημίωσης για την υλική βλάβη που υπέστησαν οι καταναλωτές. Αντίθετα, οι αγωγές που ασκούνται στον τομέα της προστασίας δεδομένων ενδέχεται να

Είναι δυνατές οι «τιμωρητικές αποζημιώσεις» μέσω συλλογικών αγωγών επανόρθωσης;

Τιμωρητικές αποζημιώσεις είναι χρηματικά ποσά που επιδικάζονται επιπλέον των αποζημιώσεων. Στόχος τους είναι να τιμωρήσουν τον παραβάτη για την συμπεριφορά του. Αν και οι τιμωρητικές αποζημιώσεις είναι ευρέως γνωστές στις ΗΠΑ, παραμένουν πολύ περιορισμένες στην Ευρώπη. Μόνο ένας πολύ περιορισμένος αριθμός ευρωπαϊκών χωρών επιτρέπει κάποιας μορφής τιμωρητικές αποζημιώσεις (π.χ. Η.Β., Ιρλανδία). Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει ότι «θα πρέπει να αποφεύγεται η επιδίκαση σωφρονιστικών αποζημιώσεων» σε επίπεδο κρατών μελών.

3.3. Πού μπορούν να ασκηθούν οι αντιπροσωπευτικές αγωγές;

Ο προσδιορισμός του δικαστηρίου ή της αρχής που είναι αρμόδια για τη διεκπεραίωση της αγωγής συλλογικής ένδικης προστασίας εγείρει δύο ερωτήματα: ποιο είναι το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο; Δεύτερον, ποιο είναι το κατά τόπο αρμόδιο δικαστήριο;

- Ενώπιον ποιου φορέα πρέπει να ασκηθούν αντιπροσωπευτικές αγωγές;

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές δράσεις αφήνει τη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη σχετικά με το εάν οι αντιπροσωπευτικές αγωγές πρέπει να ασκηθούν ενώπιον δικαστηρίων ή διοικητικών αρχών ή και των δύο (άρθρο 7(1) RAD).

Ειδικά δικαστήρια για αντιπροσωπευτικές αγωγές;

Σε εθνικό επίπεδο, ορισμένα κράτη μέλη έχουν δημιουργήσει εξειδικευμένα δικαστήρια με σκοπό τη διεκπεραίωση των εθνικών συλλογικών προσφυγών. Στόχος είναι η ανάπτυξη ειδικής εμπειρογνωμοσύνης και γνώσης στον τομέα και η εξασφάλιση ότι το δικαστήριο είναι επαρκώς στελεχωμένο και εξοπλισμένο για την αντιμετώπιση μαζικών αξιώσεων.

Για παράδειγμα, στο Βέλγιο, το Εμπορικό Δικαστήριο των Βρυξελλών έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα σε πρώτο βαθμό να ασχολείται με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές και το Εφετείο των Βρυξελλών ως αποκλειστική δικαιοδοσία στην έφεση.

- Ποια είναι η γεωγραφικά αρμόδια οντότητα για τη διεκπεραίωση αντιπροσωπευτικών αγωγών;

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές δεν προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες για τον καθορισμό του δικαστηρίου ή της αρχής που είναι γεωγραφικά αρμόδια. Επομένως, οι κανόνες θα διαφέρουν ανάλογα με τα κράτη μέλη. Ορισμένα κράτη μέλη ενδέχεται να αποφασίσουν τη σύσταση εξειδικευμένων δικαστηρίων για την αντιμετώπιση των αγωγών συλλογικής έννομης προστασίας (βλ. παραπάνω), ενώ άλλα μπορεί να βασίζονται στους προϋπάρχοντες κανόνες πολιτικής δικονομίας τους, οι οποίοι συχνά ενδέχεται να προβλέπουν ότι το αρμόδιο δικαστήριο είναι εκείνο στο οποίο έχει την κατοικία του ή ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα ο έμπορος.

Προσδιορισμός του γεωγραφικά αρμόδιου δικαστηρίου: το παράδειγμα της Γαλλίας

Σύμφωνα με τους γαλλικούς κανόνες πολιτικής δικονομίας, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου για τη διεκπεραίωση των συλλογικών αγωγών («action de groupe») είναι εκείνη στην οποία έχει την κατοικία του ο εναγόμενος έμπορος. Για παράδειγμα, αυτό σημαίνει ότι εάν ο έμπορος έχει την κατοικία του στην πόλη της Μασσαλίας, το γεωγραφικά αρμόδιο δικαστήριο θα είναι το δικαστήριο της πόλης της Μασσαλίας. Ωστόσο, υπάρχει μία εξαίρεση σε αυτόν τον κανόνα: το δικαστήριο του Παρισιού έχει αποκλειστική δικαιοδοσία όταν ο έμπορος βρίσκεται εκτός Γαλλίας ή όταν η κατοικία του είναι άγνωστη.

Για αντιπροσωπευτικές αγωγές που έχουν διασυνοριακά στοιχεία ή επιπτώσεις, ισχύουν οι κανόνες της ΕΕ και οι εθνικοί κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (βλ. παρακάτω Ενότητα 11).

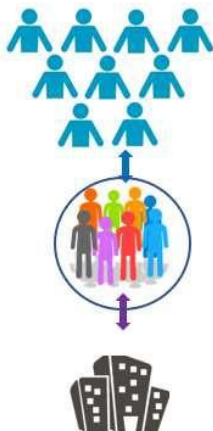

4. ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΗ: ΠΟΙΟΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΞΕΚΙΝΗΣΕΙ ΜΙΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ;

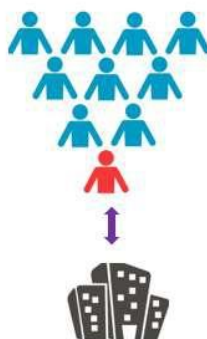
4.1. Ένα ευρωπαϊκό μοντέλο βασισμένο σε αντιπροσωπευτικές οντότητες

Η αντιπροσωπευτική δράση που θεσπίζει η οδηγία - και οι περισσότεροι από τους διαδικαστικούς μηχανισμούς που ισχύουν ήδη σε επίπεδο κρατών μελών - ακολουθούν ένα παρόμοιο μοντέλο που βασίζεται σε αντιπροσωπευτικές οντότητες. Αυτό αναφέρεται σε μια κατάσταση όπου μια οντότητα (π.χ. μια οργάνωση καταναλωτών) κινεί μια αγωγή για λογαριασμό μιας ομάδας αντιπροσωπευόμενων καταναλωτών που οι ίδιοι δεν είναι μέρη στη διαδικασία. Αυτή η προσέγγιση είναι διαφορετική από το μοντέλο των ΗΠΑ, όπου ένας ή περισσότεροι «επώνυμοι ενάγοντες» που αποτελούν επίσης μέρος της ομάδας ενάγουσας προσφεύγουν στο δικαστήριο για λογαριασμό τους και για λογαριασμό ολόκληρης της τάξης.

Το αντιπροσωπευτικό μοντέλο που βασίζεται σε φορείς στην Ε.Ε

Το μοντέλο του κατονομαζόμενου ενάγοντος στις Η.Π.Α.

4.2. Τι είναι ένας «νομιμοποιούμενος φορέας» και ποιος μπορεί να υποβάλει αίτηση για αυτό το καθεστώς;

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις Αντιπροσωπευτικές Δράσεις, ως «νομιμοποιούμενος φορέας» νοείται κάθε οργανισμός ή δημόσιος φορέας που εκπροσωπεί τα συμφέροντα των καταναλωτών και έχει οριστεί από κράτος μέλος ως αρμόδιος να ασκεί αντιπροσωπευτικές αγωγές σύμφωνα με την οδηγία (συμπεριλαμβανομένων οργάνωσεων καταναλωτών που εκπροσωπούν μέλη από περισσότερα του ενός κράτος) (άρθρο 3(4)).

Οι προσωρινές επιτροπές, οι οποίες είναι νομικές οντότητες που έχουν συσταθεί μετά από ένα συγκεκριμένο συμβάν (π.χ. ένα ατύχημα) και που πιθανώς συγκεντρώνουν άτομα που

επηρεάζονται από τη συγκεκριμένη κατάσταση, μπορούν να οριστούν ως ειδικευμένες οντότητες με σκοπό την άσκηση αγωγής εγχώριας αντιπροσωπείας εάν το κράτος μέλος προβλέπει μια τέτοια δυνατότητα στη νομοθεσία του για τη μεταφορά της οδηγίας (αιτιολογική σκέψη 28 και άρθρο 4(6)). Δεν μπορούν να οριστούν προσωρινές επιτροπές με σκοπό την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών.

4.3. Νομιμοποιούμενοι φορείς για τους σκοπούς της άσκησης εγχώριων και διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές εισάγει μια διάκριση μεταξύ νομιμοποιημένων φορέων που ορίζονται για την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών και εκείνων που ορίζονται για την άσκηση αγωγής εγχώριας αντιπροσωπείας (άρθρο 3(6 και 7)).

Εγχώρια Αντιπροσωπευτική αγωγή	Διασυνοριακή Αντιπροσωπευτική αγωγή
<p>Αντιπροσωπευτική αγωγή που ασκείται από ειδική οντότητα σε κράτος μέλος στο οποίο έχει οριστεί ως νομιμοποιούμενος φορέας.</p> <p>π.χ., μια νομική οντότητα ορίζεται στην Ισπανία και ασκεί αγωγή στην Ισπανία.</p>	<p>Αντιπροσωπευτική αγωγή που ασκείται από ειδική οντότητα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο έχει οριστεί η νομιμοποιούμενος φορέας.</p> <p>π.χ., μια νομική οντότητα ορίζεται στη Σλοβακία και ασκεί αγωγή στη Λιθουανία.</p>

Όταν ένας νομιμοποιούμενος φορέας ασκεί αντιπροσωπευτική αγωγή στο κράτος μέλος στο οποίο έχει οριστεί, η εν λόγω αντιπροσωπευτική αγωγή θα πρέπει να θεωρείται εγχώρια αντιπροσωπευτική αγωγή, ακόμη και αν ασκείται κατά εμπόρου που εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος και ακόμη και αν καταναλωτές από πολλά κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο πλαίσιο αυτής της αντιπροσωπευτικής δράσης. (αιτιολογική σκέψη 23).

4.4. Κριτήρια καθορισμού ενός νομιμοποιούμενου φορέα

αρμόδιους φορείς τόσο για εγχώριες όσο και για διασυνοριακές δράσεις (άρθρο 4 παράγραφος 1 και 2 της RAD). Ωστόσο, η Οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές ορίζει απαιτήσεις μόνο για τις ειδικευμένες οντότητες που ορίζονται για την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών (άρθρο 4 παράγραφος 3 RAD).

Παράλληλα, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να θέτουν ειδικές απαιτήσεις για τις ειδικευμένες οντότητες που υποβάλλουν αγωγές εγχώριας αντιπροσωπείας, υπό τον όρο ότι αυτές οι απαιτήσεις συνάδουν με τους στόχους της Οδηγίας (άρθρο 4 παράγραφος 4 RAD).

Λίστα ελέγχου για το τι χρειάζεστε για να γίνετε νομιμοποιούμενος φορέας για τους σκοπούς της υποβολής διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών:

- ✓ **Απαιτήσεις που ισχύουν για τη ΔΟΜΗ του νομιμοποιούμενου φορέα:**
  - Πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο που έχει συσταθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο έχει οριστεί (άρθρο 4(3)(α)).
  - Πρέπει να έχουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα (άρθρο 4(3)(γ)).

- ✓ **Απαιτήσεις που ισχύουν για τις ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ του νομιμοποιούμενου φορέα:**
  - Πρέπει να επιδείξουν 12 μήνες πραγματικής δημόσιας δραστηριότητας στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών πριν από την αίτηση ορισμού (άρθρο 4(3)(α)).
  - Οι σκοποί μέσω του καταστατικού τους πρέπει να αποδεικνύουν έννομο συμφέρον για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών (άρθρο 4(3)(β)).
  - Δεν μπορούν να υπόκεινται σε διαδικασία αφερεγγυότητας ή να κηρυχθούν σε πτώχευση (Άρθρο 4(3)(δ)).

- ✓ **Απαιτήσεις που ισχύουν για την ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ του νομιμοποιούμενου φορέα:**
  - Πρέπει να είναι ανεξάρτητοι και να μην επηρεάζονται από άλλα πρόσωπα εκτός από τους καταναλωτές (άρθρο 4(3)(ε)).
  - Πρέπει να θεσπίσουν διαδικασίες για την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ τους, των συμφερόντων των καταναλωτών και των τρίτων που χρηματοδοτούν τους αιτητές αυτούς (άρθρο 4(3)ε RAD).

- ✓ **Απαιτήσεις που ισχύουν για την ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ του νομιμοποιούμενου φορέα:**
  - Πρέπει να δημοσιοποιούν, σε απλή και κατανοητή γλώσσα (ιδίως στους ιστοτόπους τους), πληροφορίες που αποδεικνύουν ότι συμμορφώνονται με τα κριτήρια που αναφέρονται παραπάνω, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τις πηγές χρηματοδότησής τους, την οργανωτική τους διαχείριση, τη δομή των μελών, τους θεσμικούς σκοπούς, και δραστηριότητες (άρθρο 4(3)(στ)).

Λίστα ελέγχου για το τι χρειάζεστε για να γίνετε νομιμοποιούμενος φορέας για τους σκοπούς της υποβολής εγχώριων αντιπροσωπευτικών αγωγών:

Ο κατάλογος των απαιτήσεων που χρειάζονται για να οριστεί μια οντότητα ως νομιμοποιούμενος φορέας για την άσκηση εγχώριων αγωγών καθορίζεται σε εθνικό επίπεδο. Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές δίνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να εφαρμόζουν τις ίδιες απαιτήσεις με εκείνες που ισχύουν για τις νομιμοποιημένες οντότητες που υποβάλλουν διασυνοριακές αντιπροσωπευτικές αγωγές ή να θέτουν διαφορετικές απαιτήσεις. Στην τελευταία περίπτωση, οι απαιτήσεις αυτές πρέπει ωστόσο να συνάδουν με τους στόχους της οδηγίας (άρθρο 4(4)).

Απαιτήσεις για νομιμοποιούμενους φορείς που ασκούν εγχώριες αντιπροσωπευτικές αγωγές		
Λιγότερο αυστηρές από αυτές που ισχύουν για νομιμοποιημένους φορείς που υποβάλλουν διασυνοριακές αντιπροσωπευτικές αγωγές.	Πιο αυστηρές από αυτές που ισχύουν για νομιμοποιημένους φορείς που υποβάλλουν διασυνοριακές αντιπροσωπευτικές αγωγές. π.χ. τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι οι νομιμοποιούμενοι φορείς θα πρέπει να έχουν ορισμένο αριθμό μελών που καταβάλλουν συνδρομή.	Ίδια με εκείνα που ισχύουν για νομιμοποιούμενους φορείς που υποβάλλουν διασυνοριακές αγωγές (βλ. παραπάνω).
Υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν ότι οι απαιτήσεις παραμένουν συνεπείς με τους στόχους της νέας Οδηγίας.		

4.5. Ποιες είναι οι συνέπειες καθορισμού μιας οντότητας ως νομιμοποιούμενου φορέα για αντιπροσωπευτικές αγωγές;

Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης βάσει της οδηγίας για τις αντιπροσωπευτικές δράσεις, οι νομιμοποιούμενοι φορείς που ορίζονται εκ των προτέρων σε ένα κράτος μέλος με σκοπό την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών αναγνωρίζονται στα άλλα κράτη μέλη (άρθρο 6).

Οι μεμονωμένοι καταναλωτές θα επωφεληθούν από τις αγωγές που ασκούν οι νομιμοποιούμενοι φορείς χωρίς να είναι οι ίδιοι διάδικοι στη διαδικασία (άρθρο 7(6) RAD).

Μπορούν οι καταναλωτές να παρέμβουν κατά τη διάρκεια αντιπροσωπευτικών αγωγών;

Οι καταναλωτές που αφορά η αντιπροσωπευτική αγωγή δεν είναι ενάγοντες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, οι μεμονωμένοι καταναλωτές δεν μπορούν να παρεμβαίνουν στις δικαστικές διαδικασίες και αποφάσεις που λαμβάνονται από τις αρμόδιες αρχές ή να ζητούν μεμονωμένα αποδεικτικά στοιχεία στο πλαίσιο της διαδικασίας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να παρέχουν στους μεμονωμένους καταναλωτές που αφορά η αντιπροσωπευτική αγωγή ορισμένα δικαιώματα (για παράδειγμα τη δυνατότητα να ασκήσουν έφεση κατά της τελικής απόφασης μόνο όσον αφορά τη δική τους ατομική αξίωση).

4.6. Είναι δημόσιες οι πληροφορίες σχετικά με τους νομιμοποιούμενους φορείς που μπορούν να καταχωρήσουν στο δικαστήριο μια αντιπροσωπευτική αγωγή;

Τα κράτη μέλη πρέπει να καταρτίσουν κατάλογο όλων των νομιμοποιούμενων φορέων που ορίζονται για την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών και να περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το όνομά τους και τους θεσμικούς σκοπούς τους. Η λίστα πρέπει να είναι δημόσια διαθέσιμη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκεντρώνει τις πληροφορίες για όλα τα κράτη μέλη και δημοσιοποιεί τον κατάλογο όλων των αρμόδιων φορέων που ορίζονται για διασυνοριακές δράσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενημερώνει επίσης τον κατάλογο κάθε φορά που τα κράτη μέλη ενημερώνουν για αλλαγές που αφορούν τους νομιμοποιούμενους φορείς (άρθρο 5(1)).

Παράλληλα, τα κράτη μέλη θα διασφαλίσουν ότι οι πληροφορίες σχετικά με τους νομιμοποιούμενους φορείς έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων με σκοπό την άσκηση αγωγών εκπροσώπησης εγχώριων αντιπροσώπων δημοσιοποιούνται επίσης (άρθρο 5(2)).

4.7. Ασκείται έλεγχος και παρακολούθηση ενός νομιμοποιούμενου φορέα; Μπορούν να μεταβάλουν την ιδιότητά του;

Ένα κράτος μέλος ή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να εκφράζει ανησυχίες σχετικά με τη συμμόρφωση ενός νομιμοποιούμενου φορέα που έχει τη δυνατότητα να ασκεί διασυνοριακές αγωγές με τα κριτήρια που ορίζονται στην Οδηγία. Σε μια τέτοια περίπτωση, το κράτος μέλος που όρισε το νομιμοποιούμενο φορέα πρέπει να διερευνήσει τις ανησυχίες. Το κράτος μέλος μπορεί να αποκλείσει ένα νομιμοποιούμενο φορέα εάν δεν συμμορφώνεται πλέον με τις απαιτήσεις. Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να αξιολογούν τουλάχιστον ανά πενταετία κατά πόσον οι νομιμοποιούμενοι φορείς συνεχίζουν να συμμορφώνονται με τα κριτήρια που απαριθμούνται στο άρθρο 4(3) και 5(3)(4) της Οδηγίας.

Παράλληλα, οι εναγόμενοι έμποροι σε μια συγκεκριμένη αντιπροσωπευτική αγωγή μπορούν επίσης να εκφράσουν δικαιολογημένες ανησυχίες στο δικαστήριο ή στη διοικητική αρχή σχετικά με το εάν ο νομιμοποιούμενος φορέας που ορίζεται για διασυνοριακές ενέργειες συμμορφώνεται με τα κριτήρια (άρθρο 5(3)).

5. ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΥΝ ΣΤΗΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΝΤΑΙ;

5.1 Ομάδες καταναλωτών για τους οποίους μπορούν να ασκηθούν αντιπροσωπευτικές αγωγές

Ο νομιμοποιούμενος φορέας πρέπει να αποφασίσει για ποια ομάδα καταναλωτών ασκεί συγκεκριμένη αντιπροσωπευτική αγωγή. Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές επιτρέπει διάφορες διαμορφώσεις.

Σκεφτείτε για παράδειγμα μια κατάσταση παρόμοια με το Dieselgate όπου οι ενδιαφερόμενοι καταναλωτές βρίσκονται σε πολλές διαφορετικές χώρες. Διαφορετικές επιλογές είναι δυνατές για τον νομιμοποιούμενο φορέα:

- Θα είναι δυνατή μια πανευρωπαϊκή αντιπροσωπευτική δράση. Σημαίνει ότι μια οργάνωση καταναλωτών, εάν οριστεί ως νομιμοποιούμενος φορέας, θα μπορεί να ασκήσει ενιαία αγωγή για την προστασία όλων των ευρωπαϊών καταναλωτών που αφορά η συγκεκριμένη παράβαση. Αυτό, στο βαθμό που το επιτρέπουν οι κανόνες της ΕΕ και οι εθνικοί κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου (βλ. παρακάτω Ενότητα 11).
- Εναλλακτικά, ο ίδιος οργανισμός θα μπορούσε να αποφασίσει, σε περίπτωση της ίδιας παράβασης, για διαφορετικούς στρατηγικούς λόγους, να εκπροσωπεί στην αντιπροσωπευτική αγωγή μόνο καταναλωτές από ένα κράτος μέλος ή δύο κράτη μέλη.
- Εναλλακτικά, διάφοροι οργανισμοί από διαφορετικά κράτη μέλη θα μπορούν επίσης να συνεργάζονται και να ασκούν ενιαία αγωγή -ή παράλληλες ενέργειες για διαφορετικές ομάδες καταναλωτών- στην ίδια περίπτωση.

Είναι επίσης σημαντικό για τον νομιμοποιούμενο φορέα να αποφασίσει εάν προτίθεται να ασκήσει αντιπροσωπευτική αγωγή για ασφαλιστικά μέτρα, για μέτρα αποκατάστασης ή και για τα δύο. Εάν η αγωγή ασκηθεί μόνο για ασφαλιστικά μέτρα, δεν θα ισχύει η επιλογή συμμετοχής ή εξαίρεσης των σχετικών καταναλωτών που περιγράφονται στο σημείο 5.1.

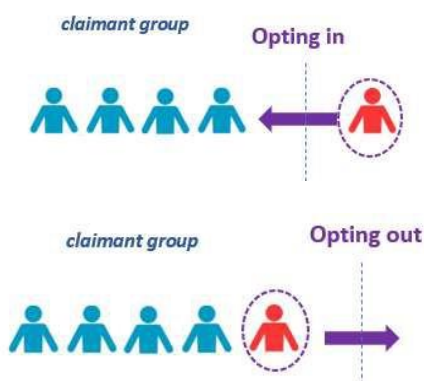
5.2. Ρητή συγκατάθεση (opt-in) & Σιωπηρή συγκατάθεση (opt-out)

Η συγκρότηση της ομάδας των καταναλωτών που αφορά η συλλογική αγωγή είναι ένα βασικό ζήτημα. Για να γίνει αυτό, υπάρχουν δύο κύριοι διαδικαστικοί μηχανισμοί:

- Ο opt-in μηχανισμός: οι ζημιωθέντες καταναλωτές δεν περιλαμβάνονται εξ ορισμού στην ομάδα για την οποία έχει ασκηθεί η αγωγή. Πρέπει να παρέμβουν ενεργά εάν θέλουν να είναι μέρος της ομάδας που επωφελείται από τη δράση. Σε αυτό το μοντέλο, οι καταναλωτές πρέπει να εκφράσουν ρητά την πρόθεσή τους να συμπεριληφθούν στην ομάδα.

- Ο opt-out μηχανισμός: Όλοι οι ζημιωθέντες καταναλωτές θεωρείται εξ ορισμού ότι ανήκουν στην ομάδα για την οποία έχει ασκηθεί η αγωγή. Πρέπει να παρέμβουν ενεργά εάν θέλουν να εξαιρεθούν από την ομάδα που επωφελείται από τη δράση.

Με απλά λόγια, το σύστημα opt-in απαιτεί από τους ενάγοντες να εκφράσουν την επιθυμία τους να συμπεριληφθούν στην ομάδα, ενώ το σύστημα opt-out απαιτεί από αυτούς να εκφράσουν την επιθυμία τους να εξαιρεθούν από αυτήν. Η διαφορά μεταξύ των μοντέλων opt-in και opt-out μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

Γιατί αυτό έχει σημασία;

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των δύο μηχανισμών (opt-in και opt-out) έχουν συζητηθεί εκτενώς. Ορισμένες μελέτες έχουν δείξει ότι οι ομάδες είναι συνήθως μεγαλύτερες στο opt-out σε σύγκριση με τα συστήματα opt-in. Αυτό συμβαίνει επειδή λίγα άτομα συνήθως φεύγουν από την ομάδα. Ορισμένοι εμπειρογνώμονες που εργάζονται στον τομέα της συλλογικής έννομης προστασίας υποστήριξαν ότι το μοντέλο opt-in δεν είναι αποτελεσματικό, καθώς είναι δαπανηρό, χρονοβόρο και αντιμετωπίζει την απάθεια των καταναλωτών, το ίδιο που τους εμποδίζει να ασκήσουν νομικές αγωγές από μόνοι τους. Παράλληλα, το σύστημα opt-out απεικονίζεται μερικές φορές ως αντίθετο με δικονομικούς κανόνες (όπως για παράδειγμα στη Γαλλία ο κανόνας που απαγορεύει τη νομική υπόσταση για απόντες και άγνωστους ενάγοντες, γνωστός ως «nul ne plaide par procureur»).

5.3. Ποιος αποφασίζει αν μια συλλογική αγωγή θα καταχωρηθεί στο πλαίσιο ρητής συγκατάθεσης του καταναλωτή ή σιωπηρής συγκατάθεσης;

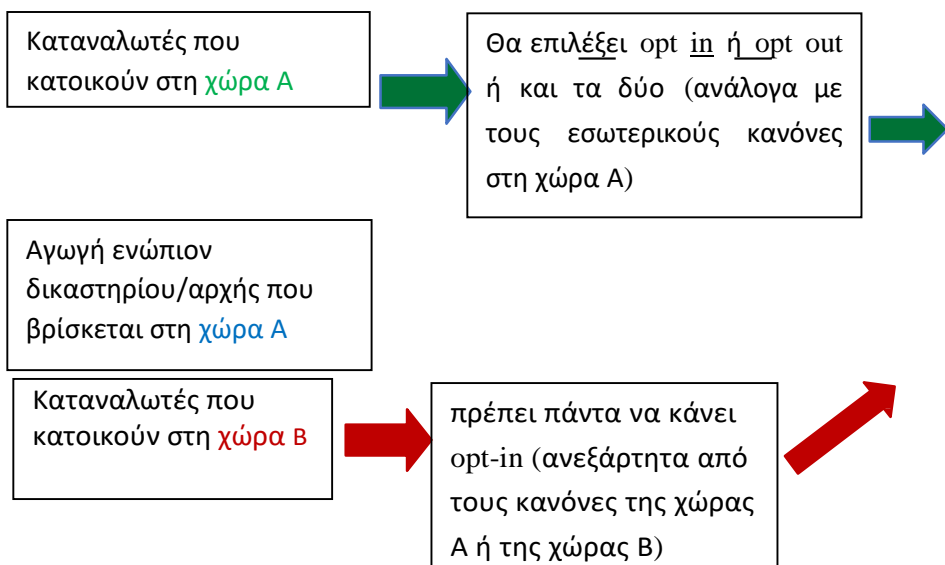
- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές αφήνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να επιλέξουν είτε τον μηχανισμό opt-in, τον μηχανισμό opt-out είτε συνδυασμό μεταξύ των δύο (άρθρο 9(2)-(4)). Για παράδειγμα, το κράτος μέλος μπορεί να αποφασίσει ότι ένας μηχανισμός θα εφαρμόζεται για αντιπροσωπευτικές αγωγές που ασκούνται σε ορισμένους τομείς δικαίου ή για συγκεκριμένο είδος βλάβης και ότι ένας άλλος θα εφαρμόζεται για άλλες κατηγορίες

υποθέσεων. Μπορεί επίσης να αποφασίσουν να βασιστούν μόνο σε έναν μηχανισμό για όλους τους τύπους περιπτώσεων. Τέλος, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να δώσουν στους δικαστές τη δυνατότητα να βασίζονται είτε σε μηχανισμό συμμετοχής είτε σε μηχανισμό εξαίρεσης, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης.

Ωστόσο, σύμφωνα με την οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές, ο μηχανισμός συμμετοχής ισχύει πάντα για καταναλωτές που δεν έχουν την κατοικία τους στην ίδια χώρα με τη χώρα του δικαστηρίου ενώπιον της οποίας ασκείται η αντιπροσωπευτική αγωγή.

Παράδειγμα:

- Opt-in και opt-out σε εθνικούς μηχανισμούς συλλογικών προσφυγών

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, τα κράτη μέλη έχουν επιλέξει διαφορετικούς μηχανισμούς για τους εθνικούς τους συλλογικούς μηχανισμούς προσφυγής.

Χώρα			
Μηχανισμός	Opt-in μόνο	Opt-out	Opt-in ή Opt-out
Ποιος αποφασίζει;	Προβλέπεται στον νόμο	Προβλέπεται στον νόμο	Ο νόμος αφήνει κάποιο περιθώριο ελιγμών στους δικαστές (βλ. παρακάτω)

□ Ort-in ή ort-out στο Βέλγιο; Εναπόκειται στο δικαστήριο να αποφασίσει:

In

□ Στο Βέλγιο, οι δικαστές έχουν τη δυνατότητα να αποφασίσουν σχετικά με τον μηχανισμό ort-in ή ort-out. Ο δικαστής αποφασίζει μετά την κατάθεση της αξίωσης ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης. Υπάρχουν ωστόσο ορισμένες εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα.

- Πρώτον, όταν η συλλογική αγωγή επιδιώκει αποκατάσταση για σωματική ή ηθική βλάβη, η διαδικασία είναι πάντα προαιρετική.
- Δεύτερον, για τα μέλη της ομάδας που δεν κατοικούν στο Βέλγιο, η διαδικασία είναι πάντα προαιρετική.

5.4. Πότε πρέπει ο καταναλωτής σε ρητή ή σιωπηρή συγκατάθεση;

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές αφήνει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αποφασίσουν σε ποιο στάδιο της διαδικασίας οι μεμονωμένοι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν αν θα συμμετέχουν ή να εξαιρεθούν από την αντιπροσωπευτική δράση (άρθρο 9(2)). Ωστόσο, κατ' αρχήν θα πρέπει να το πράξουν μόνο αφού ασκηθεί συγκεκριμένη αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου ή της διοικητικής αρχής.

- Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών προσφυγών

Πολλά μοντέλα συνυπάρχουν στην Ευρώπη. Για παράδειγμα, η Γαλλία έχει καθιερώσει ένα «σύστημα late ort-in». Πρώτον, η ενάγουσα οντότητα ξεκινά την ομαδική δράση αποκλειστικά με βάση μερικές μεμονωμένες περιπτώσεις. Σε αυτό το στάδιο, δεν εμπλέκεται ομάδα καταναλωτών. Δεύτερον, με βάση την ανάλυση των μεμονωμένων υποθέσεων, το δικαστήριο αποφασίζει για την ευθύνη του εναγόμενου εμπόρου και καθορίζει στην απόφασή του τα κριτήρια και τις προθεσμίες που πρέπει να πληρούν μεμονωμένοι καταναλωτές για να συμπεριληφθούν στην ομάδα. Τρίτον, όταν η απόφαση του δικαστηρίου καταστεί οριστική, οι μεμονωμένοι καταναλωτές μπορούν να επιλέξουν και να συμμετάσχουν στην ομάδα.

6. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΜΙΑΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

6.1. Ποιος πρέπει να ενημερώνει τους καταναλωτές και πότε πρέπει οι καταναλωτές να ενημερώνονται;

Η ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τις ενέργειες συλλογικής αγωγής είναι απαραίτητη, καθώς είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές είναι ενήμεροι για την έναρξη της δράσης και στη

συνέχεια παραμένουν επαρκώς ενημερωμένοι για την πρόοδό της.

□ Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Σύμφωνα με την Οδηγία για τις Αντιπροσωπευτικές Αγωγές, οι αρμόδιες οντότητες πρέπει να παρέχουν, σε συνεχή βάση, και ιδίως στους ιστότοπούς τους, τις πληροφορίες σχετικά με τις αντιπροσωπευτικές αγωγές που υποβάλλουν ενώπιον δικαστηρίου ή διοικητικής αρχής. Στη συνέχεια, πρέπει να συνεχίσουν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση και τα αποτελέσματα αυτών των ενεργειών (άρθρο 13(1)).

Εκτός από τις γενικές υποχρεώσεις ενημέρωσης που περιγράφονται παραπάνω, η οδηγία προβλέπει ειδικές απαιτήσεις πληροφόρησης σχετικά με τις τρέχουσες ενέργειες και τα τελικά αποτελέσματα των διαδικασιών.

Είναι σημαντικό για τους καταναλωτές που αφορά μια αντιπροσωπευτική αγωγή για μέτρα αποκατάστασης να ενημερώνονται επαρκώς και έγκαιρα, ώστε να μπορούν να λάβουν τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με το εάν θέλουν να εκπροσωπηθούν κατά τη διάρκεια της αγωγής ή να εξαιρεθούν (άρθρο 13(2) RAD).

Επιπλέον, το δικαστήριο ή η διοικητική αρχή που είναι επιφορτισμένη με τη διεκπεραίωση της αντιπροσωπευτικής αγωγής θα πρέπει κατ' αρχήν να απαιτήσει από τον ή τους εναγόμενους έμπορους, με δικά τους έξοδα, να ενημερώσουν τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές σχετικά με τα τελικά αποτελέσματα της αντιπροσωπευτικής αγωγής, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση για την ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων καταναλωτών ξεχωριστά. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν κανόνες βάσει των οποίων ο έμπορος θα υποχρεούται να παρέχει αυτές τις πληροφορίες στους καταναλωτές μόνο εάν του ζητηθεί από τον νομιμοποιούμενο φορέα.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη μπορούν ακόμη να αποφασίσουν στην εθνική τους νομοθεσία ότι δεν θα εναπόκειται στον εναγόμενο να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το τελικό αποτέλεσμα της δράσης και ότι οι καταναλωτές θα ενημερώνονται με άλλο τρόπο. Τέλος, η απόφαση σχετικά με τον τρόπο ενημέρωσης των καταναλωτών μπορεί επίσης να αφεθεί στα δικαστήρια ή τις διοικητικές αρχές που ασχολούνται με τις συγκεκριμένες ενέργειες (άρθρο 13(3), αιτιολογική σκέψη 62).

το δικαστήριο ή η διοικητική αρχή απαιτεί από τον έμπορο να ενημερώσει τους καταναλωτές τους οποίους αφορά η αντιπροσωπευτική αγωγή, με έξοδα του εμπόρου, σχετικά με ενδεχόμενες τελικές αποφάσεις για τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 7 ή για ενδεχόμενους εγκεκριμένους διακανονισμούς, όπως αναφέρονται στο άρθρο 11, με μέσα κατάλληλα για τις περιστάσεις της υπόθεσης και εντός καθορισμένων προθεσμιών, κατά περίπτωση, ενημερώνοντας ατομικά όλους τους ενδιαφερόμενους καταναλωτές. Η υποχρέωση αυτή δεν ισχύει, εάν οι οικείοι καταναλωτές ενημερωθούν για την τελεσίδικη απόφαση ή τον εγκεκριμένο διακανονισμό με άλλον τρόπο. (άρθρο 13(5)).

Τελικά, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να δημιουργήσουν εθνικά ηλεκτρονικά μητρώα ή βάση δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με τις εν εξελίξει και ολοκληρωθείς αντιπροσωπευτικές αγωγές (άρθρο 14).

- Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών προσφυγών

Οι κανόνες για την ενημέρωση των καταναλωτών και το ποιος πρέπει να αναλάβει το κόστος που συνεπάγεται η διάδοση των πληροφοριών διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, βάσει του υφιστάμενου πλαισίου ομαδικής δράσης, ο αιτών οργανισμός μπορεί να διαφημίσει την αξίωση μόνο αφού το δικαστήριο εκδώσει την απόφασή του σχετικά με την ευθύνη και η απόφαση καταστεί οριστική.

Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη δημιουργήσει μητρώα με πληροφορίες σχετικά με τις συλλογικές προσφυγές. Στην Ολλανδία, ένα μητρώο με όλες τις συλλογικές δράσεις είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο του Rechtspraak: www.rechtspraak.nl/Registers/centraal-register-voor-collectieve-vorderingen/. Στη Γερμανία, ένα μητρώο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δικαιοσύνης (Bundesamt für Justiz): www.bundesjustizamt.de/DE/Themen/Buergerdienste/Klageregister/Bekanntmachungen/Klagen_node.html

6.2. Πως θα πρέπει οι καταναλωτές να ενημερώνονται για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές που πρόκειται να καταχωρηθούν ή έχουν καταχωρηθεί στο δικαστήριο;

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Σύμφωνα με τις αιτιολογικές σκέψεις 58 έως 63 της οδηγίας, οι πληροφορίες που κοινοποιούνται στους καταναλωτές θα πρέπει να είναι ανάλογες με τις περιστάσεις της υπόθεσης. Οι πληροφορίες μπορούν να παρέχονται με διάφορους τρόπους, μέσω:

- τους ιστότοπους των εγκεκριμένων φορέων ή/και του εμπόρου
- τοπικές ή εθνικές εφημερίδες
- μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλα.

- Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών προσφυγών

Οι κανόνες διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Στο παρελθόν, ορισμένες οργανώσεις καταναλωτών έχουν επιδείξει δημιουργικότητα για να ενημερώνουν τους καταναλωτές σχετικά με αντιπροσωπευτικές αγωγές. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της συλλογικής της δράσης κατά της Trenord το 2014, η ιταλική οργάνωση καταναλωτών Altroconsumo διοργάνωσε πολλές ζωντανές εκδηλώσεις, συμπεριλαμβανομένου ενός flash mob στην είσοδο πολλών σιδηροδρομικών σταθμών στην περιοχή της Λομβαρδίας, Ιταλία. Στόχος ήταν να αυξηθεί η συμμετοχή των καταναλωτών στη δράση. Ως αποτέλεσμα, περισσότεροι από 6.000 καταναλωτές συμμετείχαν στη δράση.

7. ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

7.1. Γιατί χρειάζονται οι απαιτήσεις παραδεκτού για τις συλλογικές προσφυγές;

Η επαλήθευση του παραδεκτού των συλλογικών αγωγών ανταποκρίνεται σε δύο βασικούς στόχους. Πρώτον, αποσκοπεί στην απόρριψη των προδήλως αβάσιμων υποθέσεων σε πρώιμα στάδια, προκειμένου να αποφευχθούν οι αθέμιτες διαφορές. Δεύτερον, σκοπεύει να εντοπίσει περιπτώσεις που ενδέχεται να μην είναι κατάλληλες για να προχωρήσουν ως αντιπροσωπευτικές αγωγές.

Η φάση του παραδεκτού μπορεί επίσης να έχει ορισμένες αρνητικές πλευρές, καθώς αυτό συμβάλλει στο να καταστεί η διαδικασία πιο χρονοβόρα και πιο επίπονη. Η πείρα σε πολλές χώρες έχει δείξει ότι οι ενάγοντες και εναγόμενοι συνήθως ξοδεύουν πολύ χρόνο και πόρους για να αμφισβητήσουν το παραδεκτό των αγωγών στα πολύ αρχικά τους στάδια, με αποτέλεσμα να αναβάλουν σημαντικά τις συζητήσεις επί της ουσίας της αξίωσης.

7.2. Ποιες μπορεί να είναι οι απαιτήσεις για να μπορέσουν να προχωρήσουν οι αντιπροσωπευτικές αγωγές;

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει γενικές αρχές όσον αφορά το παραδεκτό των αντιπροσωπευτικών αγωγών (άρθρο 7 παράγραφοι 3, 7 και αιτιολογικές σκέψεις 12, 31, 34, 39, 43, 49 και 52).

Σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτοτέλειας, η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για κάθε πτυχή των διαδικασιών για αντιπροσωπευτικές αγωγές. Κατά συνέπεια, εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν κανόνες, για παράδειγμα, σχετικά με το παραδεκτό, τα αποδεικτικά μέσα ή τα ένδικα μέσα, που ισχύουν για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές. Για παράδειγμα, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποφασίζουν για τον απαιτούμενο βαθμό ομοιότητας των ατομικών αξιώσεων ή τον ελάχιστο αριθμό καταναλωτών τους οποίους αφορά αντιπροσωπευτική αγωγή για μέτρα επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης προκειμένου μια υπόθεση να γίνει δεκτή προς εξέταση ως αντιπροσωπευτική αγωγή. Τέτοιοι εθνικοί κανόνες δεν θα πρέπει να παρεμποδίζουν την αποτελεσματική λειτουργία του διαδικαστικού μηχανισμού αντιπροσωπευτικών αγωγών όπως απαιτούνται από την παρούσα οδηγία. Σύμφωνα με την αρχή της μη διάκρισης, οι προϋποθέσεις του παραδεκτού που ισχύουν για συγκεκριμένες διασυνωριακές αντιπροσωπευτικές αγωγές δεν θα πρέπει να διαφέρουν από εκείνες που ισχύουν για συγκεκριμένες εγχώριες αντιπροσωπευτικές αγωγές. Απόφαση για την κήρυξη αντιπροσωπευτικής αγωγής ως απαράδεκτης δεν θα πρέπει να επηρεάζει τα δικαιώματα των καταναλωτών τους οποίους αφορά η αγωγή.

□ Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών προσφυγών

Σε εθνικό επίπεδο, ορισμένα κράτη μέλη έχουν επιβάλει απαιτήσεις παραδεκτού στους εθνικούς τους μηχανισμούς συλλογικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων (μεταξύ άλλων):

- Απαίτηση κοινού χαρακτήρα: οι επιμέρους αξιώσεις θα πρέπει να είναι αρκετά ομοιογενείς και να εγείρουν παρόμοια ή συναφή πραγματικά ή/και νομικά ζητήματα. Αυτή η απαίτηση υφίσταται στα περισσότερα κράτη μέλη όπου υπάρχει διαθέσιμη συλλογική ένδικη προστασία.
- Απαίτηση υπεροχής: Η άσκηση αξίωσης ως συλλογική προσφυγή θα πρέπει να είναι πιο αποτελεσματική από ό,τι μέσω ατομικών διαφορών. Αυτή η απαίτηση, για παράδειγμα, ισχύει για συλλογικές προσφυγές στο Βέλγιο, τη Δανία, τη Φινλανδία, την Ιταλία και τη Λιθουανία.
- Απαίτηση πληθώρας καταγγελιών: η αντιπροσωπευτική αγωγή είναι παραδεκτή εάν μπορεί να υποβληθεί συγκεκριμένος αριθμός ατομικών καταγγελιών για την υποστήριξη της συλλογικής αξίωσης. Αυτή η απαίτηση ισχύει για παράδειγμα στη Λιθουανία ή τη Γαλλία.

7.3. Ποιος είναι υπεύθυνος για την επανεξέταση των απαιτήσεων παραδεκτού;

Ανάλογα με τα κράτη μέλη, το δικαστήριο ή η διοικητική αρχή μπορεί να αξιολογήσει το παραδεκτό των αντιπροσωπευτικών αγωγών. Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει ότι μια ενδεχόμενη απόφαση κήρυξης αντιπροσωπευτικής αγωγής απαράδεκτη δεν θα πρέπει να επηρεάζει τα δικαιώματα των καταναλωτών που αφορά η αγωγή. Ως εκ τούτου, ο μεμονωμένος καταναλωτής μπορεί ακόμη να κινήσει ατομική αγωγή ενώπιον δικαστηρίου για το θέμα που αποτέλεσε αντικείμενο της απαράδεκτης αντιπροσωπευτικής αγωγής. Ο μεμονωμένος καταναλωτής μπορεί επίσης να εκπροσωπείται σε άλλη συλλογική δράση.

8. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑ ΓΙΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Οι αντιπροσωπευτικές αγωγές τείνουν να είναι πολύ ακριβές. Λόγω της φύσης τους να εκπροσωπούν χιλιάδες ή και εκατοντάδες χιλιάδες καταναλωτές, τις υψηλές αθροιστικές ζημιές και τα περίπλοκα νομικά ζητήματα, το κόστος τέτοιων ενεργειών συχνά ανέρχεται σε εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ.

Στην Ιταλία, στη συλλογική προσφυγή κατά της Volkswagen, η ιταλική οργάνωση καταναλωτών Altroconsumo ξόδεψε περίπου 200.000 ευρώ μόνο για να ενημερώσει τους καταναλωτές και να τους προσκαλέσει να εγγραφούν στην υπόθεση.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα που αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν ότι η δικαστική δαπάνη που σχετίζεται με αντιπροσωπευτικές αγωγές δεν αποτρέπει τους νομιμοποιούμενους φορείς από το να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους να ζητήσουν τη λήψη των μέτρων (άρθρο 20). Πράγματι, είναι δυνατό, μέσω της νομοθεσίας, να μειωθούν ορισμένα από τα άμεσα δικαστικά έξοδα και να καταστούν φθηνότερες οι αντιπροσωπευτικές αγωγές για τις ενάγουσες οργανώσεις. Για παράδειγμα, υπάρχει μια διάταξη στον πορτογαλικό αστικό δικονομικό κώδικα που λέει ότι για τον υπολογισμό των δικαστικών εξόδων η αξία μιας ομαδικής αγωγής περιορίζεται στα 66.000 ευρώ. Αυτό μειώνει σημαντικά τα δικαστικά έξοδα, καθώς σε περιπτώσεις όπου η συνολική ζημία είναι πολύ μεγαλύτερη (μπορεί να φτάσει και αρκετά εκατομμύρια ευρώ), τα δικαστικά έξοδα βασίζονται μόνο στο όριο των 66.000 ευρώ. Στη Γερμανία, υπάρχει επίσης παρόμοια διάταξη, έστω και με το υψηλότερο όριο των 250.000 ευρώ. Η Οδηγία 2020/1828 επιτρέπει επίσης να οριστούν συγκεκριμένα ποσά που πρέπει να πληρώνουν οι καταναλωτές προκειμένου να συμμετάσχουν στην αντιπροσωπευτική δράση.

Ωστόσο, ακόμη και με αυτές τις προσαρμογές, το κόστος των συλλογικών δράσεων μπορεί να εξακολουθεί να είναι απαγορευτικό για μη κερδοσκοπικούς φορείς, όπως οι ενώσεις καταναλωτών. Οι αμοιβές των δικηγόρων θα είναι υψηλές, ειδικά εάν η υπόθεση περάσει από όλα τα δικαστικά στάδια. Μπορεί να χρειαστούν γνωματεύσεις ειδικών, εργαστηριακές εξετάσεις ή άλλα ακριβά στοιχεία.

Εν ολίγοις, απαιτείται κάποια μορφή χρηματοδότησης συλλογικών δράσεων. Μεταξύ των πιο κοινών επιλογών είναι η κρατική χρηματοδότηση, τα ειδικά συλλογικά ταμεία επανόρθωσης, η νομική ασφάλιση και η εμπορική χρηματοδότηση από τρίτους. Κάθε μία από αυτές τις επιλογές μπορεί να έχει ελλείψεις, επομένως το καλύτερο θα ήταν να υπάρχει ένας συνδυασμός διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης.

Μία από τις πιο αμφιλεγόμενες πηγές χρηματοδότησης είναι η εμπορική χρηματοδότηση από τρίτους. Καθώς αυτοί οι χρηματοδότες λαμβάνουν προμήθεια για την επένδυσή τους, μπορεί να σημαίνει ότι οι καταναλωτές δεν θα λάβουν ολόκληρο το ποσό της αποζημίωσής τους, εκτός εάν αυτή η προμήθεια ανακτηθεί από τον έμπορο επιπλέον της αποζημίωσης που οφείλεται στους καταναλωτές (π.χ. κατ' εφαρμογή του «χαμένου αρχή πληρώνει»). Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι χρήσιμο να υπάρχει αυτή η επιλογή για πολύ μεγάλες και πολυδάπανες υποθέσεις, που δεν μπορούν να ληφθούν διαφορετικά. Επιπλέον, οι τρίτοι που χρηματοδοτούν, αξιολογούν πρώτα προσεκτικά την υπόθεση και τις πιθανότητές της για επιτυχία, επομένως η ανάλυσή τους μπορεί επίσης να είναι χρήσιμη. Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές ρυθμίζει τη χρηματοδότηση από τρίτους και εισάγει διασφαλίσεις για τη χρήση αυτής της χρηματοδότησης (άρθρο 10). Αυτό το άρθρο υποχρεώνει τα κράτη μέλη της ΕΕ να διασφαλίζουν ότι όταν μια αντιπροσωπευτική αγωγή για μέτρα

αποκατάστασης χρηματοδοτείται από τρίτο μέρος, στο βαθμό που επιτρέπεται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, αποτρέπονται συγκρούσεις συμφερόντων και ότι η χρηματοδότηση από τρίτα μέρη που έχουν οικονομικό συμφέρον στην άσκηση ή το αποτέλεσμα της αντιπροσωπευτικής αγωγής για επανορθωτικά μέτρα δεν εκτρέπει την αντιπροσωπευτική αγωγή από την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι όταν χρησιμοποιείται η χρηματοδότηση από τρίτους, οι αποφάσεις των νομιμοποιούμενων φορέων στο πλαίσιο αντιπροσωπευτικής δράσης, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων για διακανονισμό, δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τρίτους κατά τρόπο που θα ήταν επιζήμιο για τα συλλογικά συμφέροντα των καταναλωτών. Επιπλέον, τα τρίτα μέρη δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν αγωγές που ασκούνται κατά των ανταγωνιστών τους ή εταιρειών από τις οποίες εξαρτάται ο χρηματοδότης. Τα δικαστήρια θα ελέγξουν εάν δεν υπάρχουν τέτοιες περιστάσεις και μπορούν να υποχρεώσουν το νομιμοποιούμενο φορέα να απορρίψει τη χρηματοδότηση ή ακόμη και να απορρίψει τη νομική υπόσταση του τρίτου μέρους.

9. ΦΙΛΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ

9.1. Προηγούμενες διαβουλεύσεις για την επίτευξη φιλικών λύσεων

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από μια νομιμοποιημένη οντότητα να προβεί σε προηγούμενη διαβούλευση προτού ασκήσει αντιπροσωπευτική αγωγή για ασφαλιστικά μέτρα ενώπιον του δικαστηρίου (άρθρο 8(4)). Μια τέτοια δυνατότητα μπορεί να προβλεφθεί και για τις αγωγές που ζητούν επανορθωτικά μέτρα (αιτιολογική σκέψη 41). Η διάρκεια μιας τέτοιας προηγούμενης διαβούλευσης με τον εναγόμενο έμπορο δεν πρέπει να υπερβαίνει τις δύο εβδομάδες μετά την παραλαβή του αιτήματος. Εάν η παράβαση δεν παύσει μετά από αυτή την περίοδο των δύο εβδομάδων, οι αρμόδιοι φορείς δικαιούνται να ασκήσουν αμέσως την αντιπροσωπευτική αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου.

- Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών

Μια τέτοια προηγούμενη διαβούλευση απαιτείται ήδη σε ορισμένες εθνικές συλλογικές διαδικασίες προσφυγής.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, μπορεί επίσης να γίνει προηγούμενη διαβούλευση μετά την κατάθεση της αξίωσης και αυτό το βήμα είναι υποχρεωτικό για να μπορέσει να προχωρήσει η υπόθεση. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τους κανόνες της βελγικής συλλογικής αγωγής, αφού το δικαστήριο επαληθεύσει το παραδεκτό των αξιώσεων, η ενάγουσα οργάνωση και ο έμπορος πρέπει να ξεκινήσουν διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συλλογικής σύμβασης διακανονισμού. Αυτή η περίοδος καθορίζεται από τον δικαστή και κυμαίνεται από 3 έως 6 μήνες (με δυνατότητα ανανέωσης μία φορά). Εάν τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία, το δικαστήριο αποφασίζει επί της ουσίας της υπόθεσης.

9.2. Διακανονισμοί αποκατάστασης και έλεγχος και έλεγχος

- Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές

Σε επίπεδο ΕΕ, η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει ότι «Θα πρέπει σε αντιπροσωπευτικές αγωγές για επανόρθωση και/ή αποκατάσταση να ενθαρρύνονται συλλογικοί διακανονισμοί που αποσκοπούν στην παροχή μέτρων επανόρθωσης και/ή αποκατάστασης σε ζημιωθέντες καταναλωτές.» (αιτιολογική σκέψη 53). Ο νομιμοποιούμενος φορέας και ο εναγόμενος έμπορος μπορούν από κοινού να προτείνουν στο δικαστήριο συμβιβασμό με σκοπό την παροχή επανόρθωσης στους ενδιαφερόμενους καταναλωτές. Εναλλακτικά, το δικαστήριο μπορεί να καλέσει το νομιμοποιούμενο φορέα και τον έμπορο να καταλήξουν σε συμφωνία διακανονισμού εντός εύλογου χρονικού πλαισίου (άρθρο 11(1) RAD).

Το δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει ενδελεχώς τις προτεινόμενες συμφωνίες διακανονισμού που συμφωνήθηκαν από τα μέρη (άρθρο 11(2)). Ειδικότερα, θα επαληθεύσει εάν η συμφωνία διακανονισμού είναι αντίθετη με τις υποχρεωτικές διατάξεις του εθνικού δικαίου (π.χ. μια συμφωνία διακανονισμού που θα αφήσει αμετάβλητους τους καταχρηστικούς όρους της σύμβασης). Επιπλέον, εάν τα κράτη μέλη προβλέπουν μια τέτοια δυνατότητα, το δικαστήριο θα επανεξετάσει την ορθότητα της συμφωνίας διακανονισμού. Όταν το πράττει, το δικαστήριο θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη το συμφέρον των εκπροσωπούμενων καταναλωτών.

Η αναθεώρηση της συμφωνίας διακανονισμού θα έχει δύο πιθανά αποτελέσματα (άρθρο 11(3)):

- το δικαστήριο απορρίπτει τον προτεινόμενο συμβιβασμό. Στην περίπτωση αυτή, η αντιπροσωπευτική αγωγή θα συνεχίσει να προχωρά.
- το δικαστήριο εγκρίνει τον προτεινόμενο διακανονισμό. Σε αυτή την περίπτωση, είναι δεσμευτική για το νομιμοποιούμενο φορέα, τους εμπόρους και τους ενδιαφερόμενους μεμονωμένους καταναλωτές. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν κανόνες που παρέχουν στους ενδιαφερόμενους μεμονωμένους καταναλωτές τη δυνατότητα να αποδεχτούν ή να αρνηθούν να δεσμευτούν από τη συμφωνημένη συμφωνία διακανονισμού.

- Εθνικοί μηχανισμοί συλλογικών αγωγών

Σε εθνικό επίπεδο, ήδη 10 κράτη μέλη έχουν υιοθετήσει κανόνες που ισχύουν για συλλογικούς διακανονισμούς μαζικών αξιώσεων και τα περισσότερα από αυτά δίνουν σημαντικό ρόλο σε κρίνεται όταν πρόκειται για τη διασφάλιση της ορθότητας και αξιοπιστίας των προτεινόμενων συμφωνιών διακανονισμού. Πρόκειται για το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, τη Δανία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, την Πορτογαλία και τις Κάτω Χώρες.

Ο δικαστικός έλεγχος των συλλογικών συμβάσεων διακανονισμού

Στις Κάτω Χώρες, το δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει εάν το ποσό της αποζημίωσης που επιδικάστηκε στους καταναλωτές είναι εύλογο και εάν τα συμφέροντα των εκπροσωπούμενων μερών προστατεύονται επαρκώς. Όταν το κάνει αυτό, το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει τη συνδρομή εμπειρογνομόνων για να βοηθήσουν στον έλεγχο του περιεχομένου της συμφωνίας διακανονισμού.

Ανάλογα με τις περιπτώσεις, η αξιολόγηση της δίκαιης συμφωνίας διακανονισμού μπορεί να είναι μια πολύπλοκη εργασία για τους δικαστές. Στις Η.Π.Α., ο «Οδηγός τσέπης για δικαστές» που διαχειρίζεται τις ομαδικές αγωγές παραθέτει αρκετούς «δείκτες κουμπιών» που είναι πιθανό να δείξουν την πιθανή αδικία των συλλογικών διακανονισμών και στους οποίους οι δικαστές πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή.

10. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΕΛΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΡΕΜΩΝ ΠΟΣΩΝ

Η οδηγία για τις αντιπροσωπευτικές αγωγές προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι ένα μέτρο επανόρθωσης δίνει το δικαίωμα στους καταναλωτές να επωφεληθούν από τα ένδικα μέσα που προβλέπονται, χωρίς να χρειάζεται να ασκήσουν χωριστή αγωγή. Τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν κανόνες σχετικά με τις προθεσμίες για τους μεμονωμένους καταναλωτές για να επωφεληθούν από τα εν λόγω μέτρα αποκατάστασης (άρθρο 9(6) και (7)).

Η Οδηγία σιωπά ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εκτελούνται τα ένδικα μέσα. Επομένως, οι κανόνες ενδέχεται να διαφέρουν σε εθνικό επίπεδο, ανάλογα με τις διαδικαστικές επιλογές των κρατών μελών.

Εάν παραμένουν ποσά που δεν έχουν εισπραχθεί από τους καταναλωτές στο τέλος του καθορισμένου χρονικού πλαισίου, τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να αποφασίσουν πού θα πάνε αυτά τα ποσά. (Άρθρο 9(7)). Μπορούν, για παράδειγμα, να αποφασίσουν ότι τα χρήματα θα διατεθούν σε ειδικό ταμείο που έχει συσταθεί για τη χρηματοδότηση μελλοντικών αντιπροσωπευτικών δράσεων ή για τη χρηματοδότηση άλλων δραστηριοτήτων.

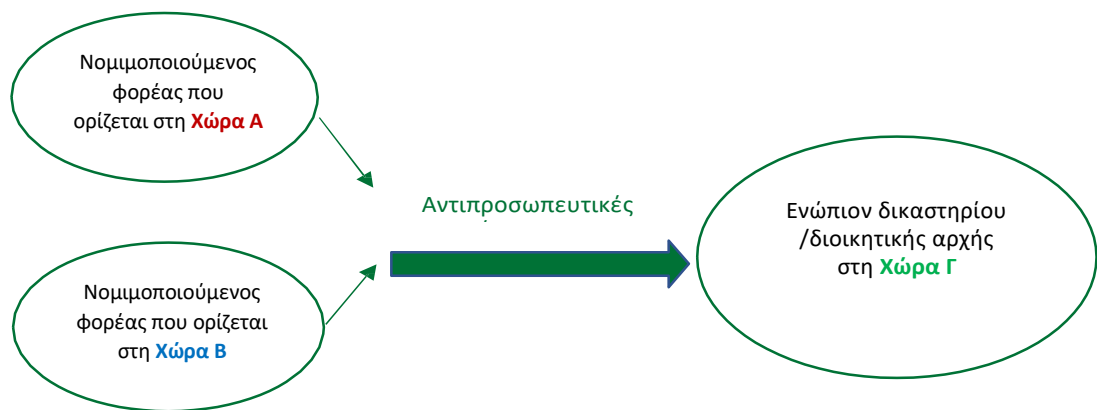
Χρήση των μη εισπραχθέντων ποσών: το παράδειγμα της καναδικής επαρχίας της Βρετανικής Κολομβίας

Ακολουθώντας τους κανόνες που διέπουν τις ομαδικές αγωγές στην καναδική επαρχία της Βρετανικής Κολομβίας, σε περίπτωση μη διανεμημένων ποσών, το δικαστήριο πρέπει να διατάξει ότι το 50% των αδιάθετων ποσών πηγαίνει στο Law Foundation of British Columbia, έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό που υποστηρίζει έργα που σχετίζονται με πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

11. ΥΠΟΒΟΛΗ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

11.1. Νομιμοποιούμενοι φορείς που υποβάλλουν κοινές αντιπροσωπευτικές αγωγές

Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, οι νομιμοποιούμενοι φορείς που ορίζονται εκ των προτέρων σε ένα κράτος μέλος με σκοπό την άσκηση διασυνοριακών αντιπροσωπευτικών αγωγών θα πρέπει να επιτρέπεται να ασκούν αγωγές σε άλλα κράτη μέλη (άρθρο 6 παράγραφος 1, 6 παράγραφος 3) . Επιπλέον, οι νομιμοποιούμενοι φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη μπορούν να ενώσουν τις δυνάμεις τους στο πλαίσιο μιας ενιαίας αντιπροσωπευτικής δράσης σε ένα ενιαίο φόρουμ (άρθρο 6(2)).

11.2. Κανόνες που ισχύουν για συλλογικές αγωγές με βάση το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

Με τη διαρκώς αυξανόμενη διεθνοποίηση αγαθών και υπηρεσιών, όλο και περισσότερες καταστάσεις μαζικής βλάβης έχουν διεθνές στοιχείο. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο ότι η ομάδα των ενδιαφερομένων καταναλωτών είναι διασκορπισμένη σε διαφορετικές χώρες (π.χ. το Dieselgate).

Η ΕΕ έχει θεσπίσει ένα περίπλοκο πλαίσιο ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το οποίο περιλαμβάνει ιδίως:

- Κανονισμός 1215/2012 («Βρυξέλλες 1 bis») για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
- Κανονισμός 593/2008 («Ρώμη 1») για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές.
- Κανονισμός 864/2007 («Ρώμη 2») για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές.

Ωστόσο, οι ιδιωτικοί διεθνείς κανόνες της ΕΕ συντάχθηκαν με σκοπό τις ατομικές διαδικασίες και βασίζονται στο μοντέλο διαφορών «έναν προς έναν». Ως εκ τούτου, η εφαρμογή τους εγείρει πολλά ερωτήματα στο πλαίσιο μαζικών διεκδικήσεων, οι οποίες είναι πολυκεντρικές και ενδέχεται να εμπλέκουν χιλιάδες κόμματα που βρίσκονται σε πολλές χώρες.

Η οδηγία για την αντιπροσωπευτική δράση δεν θίγει το υφιστάμενο πλαίσιο ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι επί του παρόντος δεν ισχύουν ειδικοί ιδιωτικοί διεθνείς κανόνες για τις διασυννοριακές μαζικές αξιώσεις. Ως εκ τούτου, οι αρμόδιες οντότητες πρέπει να συνεχίσουν να βασίζονται στον κανονισμό Βρυξέλλες 1α για να προσδιορίσουν την αρμόδια δικαιοδοσία ενώπιον της οποίας πρέπει να ασκηθεί η αγωγή τους.

Το Δικαστήριο της ΕΕ και η εφαρμογή των ιδιωτικών διεθνών κανόνων της ΕΕ σε μαζικές αγωγές

Σε αρκετές αποφάσεις, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρείχε κάποιες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή των ιδιωτικών διεθνών κανόνων της ΕΕ στο πλαίσιο μαζικών αξιώσεων. Για παράδειγμα, στην απόφαση C-343/19 της 9ης Ιουλίου 2020, το CJUE ερμήνευσε το άρθρο. 7(2) του κανονισμού Βρυξέλλες 1α στο πλαίσιο της δίκης Dieselgate και επέτρεψε στους καταναλωτές που ζημιώθηκαν από το Volkswagen Dieselgate να υποβάλουν αξιώσεις στο δικαστήριο της χώρας διαμονής τους.

12. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [The Representative Actions Directive](#)
- [New Deal for Consumers package](#)
- [European Parliament briefing on the adoption of the Representative Actions Directive \(2020\)](#)
- [Report on the implementation of collective redress mechanisms by Member States \(2018\)](#)
- [Study on the State of Collective Redress in the EU in the context of the implementation of the Commission Recommendation \(2017\)](#)
- [Study on Collective redress in the Member States of the European Union \(2018\)](#)
- [Commission Recommendation on collective redress and its implementation \(2013\)](#)
- [Consumer Justice Enforcement Forum \(CoJEF\)](#)
- Έγγραφα ιστορικού, έγγραφα συζήτησης και εκθέσεις που εκπονήθηκαν από τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του [Εργαστηρίου για την Οδηγία Αντιπροσωπευτικών αγωγών](#) που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2021.